

"En självklar del av biblioteket"
En jämförande studie av förhållandet mellan
två bibliotek och Berättarministeriet

MALIN WÆRN

HÖGSKOLAN I BORÅS

VETENSKAP FÖR PROFESSION

© Författaren/Författarna

Mångfaldigande och spridande av innehållet i denna uppsats
– helt eller delvis – är förbjudet utan medgivande.

Svensk titel: "En självklar del av biblioteket" En studie av förhållandet mellan två bibliotek och Berättarministeriet

Engelsk titel: "A self-evident part of the library" A study of the relationship between two libraries and Berättarministeriet

Författare: Malin Wærn

Färdigställt: 2015

Handledare: Anders Frenander

Abstract: This master's thesis aims to study the relationship between two public libraries and Berättarministeriet, a foundation that offers free writing workshops for children in areas with high levels of unemployment. The workshops are located in spaces that formerly belonged to the libraries. Questions posed in this thesis are How can the relationship between the libraries and Berättarministeriet be described?, Why did the relationship turn out differently in the two places? and How does the library see itself, in relation to Berättarministeriet?

The theories used are Ögland's taxonomy for relationships between libraries and local organizations, and Folkesson's theory on interaction between different professional groups, and this was studied through interviews. The results showed a relationship without much interaction, beyond a "handover" of children from one place to the other, with time and shortness of staff being contributing factors to the low level of collaboration. Regarding the different relationships in the two places the results were not conclusive, but nevertheless showed tendencies of issues in the legitimacy dimension, from the library towards Berättarministeriet. This may be due in part to a lack of concrete evidence of success, a high staff turnover, and not having natural spaces in which to meet. As for the libraries' self-image, it showed an institution and a profession that sometimes feel overlooked. Several replies bring up how libraries need to make themselves heard and let people know how important they are.

Nyckelord: samarbete, samspel, Berättarministeriet, folkbibliotek, läsfrämjande, skivrarverkstäder, profession

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.1 Problembeskrivning	5
1.2 Syfte och frågeställningar	7
1.3 Definitioner	7
2. Bakgrund	8
2.1 Berättarministeriet	8
2.2 Södertälje	10
2.2.1 Bibliotek i Södertälje	10
2.3 Husby	10
2.3.1 Bibliotek i Husby	11
3. Tidigare forskning och litteraturgenomgång	11
3.1 Folkbibliotekens uppdrag	12
3.1.1 Uppdrag att samarbeta kring barn och unga	13
3.2. Bibliotekaryrket	14
3.3 Varför samarbeta?	16
3.4 Förutsättningar och hinder för samarbete	17
3.5 Exempel på samarbeten med bibliotek	21
4. Teori	24
4.1 Folkessons teori om samspel mellan olika yrkesgrupper	24
4.1.1 Yrkesdimensionen	25
4.1.2 Legitimitetsdimensionen	26
4.1.3 Maktdimensionen	26
4.1.4 Professionellt objekt	27
4.1.5 Sammanfattning Folkesson	27
4.2 Öglands taxonomi	28
5. Metod	30
5.1 Etik i intervjuer	30
5.2 Urval	31
5.3 Genomförande	31
5.4 Reflektioner kring val av metod	32
6. Resultat och analys	33
6.1 Förväntningar och verklighet	34
6.2 Hinder för samarbete	37
6.3 Skillnader och likheter mellan biblioteken och Berättarministeriet	39
6.4 Bibliotekens ställning och självförtroende	40
7. Diskussion och slutsatser	41
7.1 Hur ser förhållandet mellan biblioteken och Berättarministeriet ut?	41
7.2 Vilka likheter och skillnader finns mellan de två biblioteken, som kan ha påverkat samspelet?	42
7.3 Hur uppfattar biblioteken sig själva, i förhållande till Berättarministeriet?	44

7.4 Slutsatser	45
7.5 Förslag till fortsatt forskning	48
Sammanfattning	49
Referenser	51
Bilaga 1	55
Bilaga 2	56

1. Inledning

Mitt intresse för Berättarministeriet väcktes sommaren 2013, då jag deltog i deras volontärutbildning. Berättarministeriet är ett samverkansprojekt mellan kommun, näringsliv och den ideella sektorn som skapar skrivarverkstäder för barn och unga i områden med hög arbetslöshet. Det blev aldrig något volontärarbete för mig, men när jag under sommaren 2014 jobbade på Södertälje stadsbibliotek väcktes mitt intresse för organisationen på nytt. När mina kollegor frågade mig om vad jag skulle skriva min masteruppsats om och fick svaret "något om Berättarministeriet" möttes jag i många fall av en viss tveksamhet. Flera stycken uttryckte besvikelse över hur relationen mellan de två blivit, efter den inledande entusiasmen från ledning och Berättarministeriet själva. Några ansåg att det rörde sig om en "lysterverksamhet", andra påpekade att det Berättarministeriet gör inte på något sätt är unikt eller nytt, utan att läs- och skrivfrämjande verksamheter anordnats av biblioteket i många år, i form av läsecirklar och skrivarläger.

Det verkade kort sagt inte vara ett helt problemfritt förhållande, vilket gjorde mig än mer intresserad. Jag fick även höra att samspelet fungerat bättre i Husby, vilket väckte fler frågor. Jag började även fundera på varför man valt att placera skrivarverkstäderna i anslutning till bibliotek, om det inte var meningen att något slags samarbete skulle finnas. Min personliga åsikt är att ett fungerande samspel skulle kunna gynna båda verksamheterna, och i denna uppsats ämnar jag undersöka dels hur förhållandet ser ut, och dels vad eventuella problem och skillnader i samarbetet på de två platserna kan bero på.

1.1 Problembeskrivning

En sjunkande läsförståelse hos svenska barn rapporteras i ett flertal internationella undersökningar. IEA (The International Association for the Evaluation of Educational Achievement) genomför var femte år sedan 2001 en Progress in International Reading Literacy Study (PIRLS), som mäter 9-10-åringars "reading literacy". Begreppet introducerades 1991, och PIRLS definierar reading literacy som följer:

...the ability to understand and use those written language forms required by society and/or valued by the individual. Young readers can construct meaning from a variety of texts. They read to learn, and to participate in communities of readers in school and everyday life, and for enjoyment (PIRLS s. 14)

Reading literacy är ett bredare begrepp än svenskans läsförståelse eller läsförmåga och det finns inte en bra översättning som täcker in alla aspekter (Rosén 2012:10 s. 113; Skolverket rapport 398, 2012, s. 12). 2011 deltog Sverige för tredje gången i PIRLS-undersökningen. I jämförelse med de 49 deltagande länderna läser de svenska fjärdeklassarna bra, och det genomsnittliga resultatet är högre än EU- och OECD-genomsnittet, men svenska elevers läsförmåga har försämrats det senaste decenniet. I Norden hade Danmark och Finland högre resultat än Sverige. Större delen av försämringen gäller facktexter medan de skönlitterära resultaten visar mindre skillnader från tidigare år. Sverige är ett av ett fåtal länder vars resultat försämrats med varje undersökning och Skolverkets rapport slår fast att elevernas socioekonomiska bakgrund påverkar deras läsförmåga, och att skolan därmed inte klarat av att ha den kompensatoriska roll som betonas i den senaste Skollagen (Skolverket 2011, s. 9).

Sedan år 2000 undersöker Programme for International Student Assessment - PISA - 15-åringars kunskaper inom naturvetenskap, matematik och läsförståelse. Även PISA använder sig av begreppet reading literacy. De för svensk del nedslående resultaten från 2012 års undersökning presenterades hösten 2013. Av de deltagande länderna har Sveriges resultat i läsförståelse försämrats mest sedan år 2000, och Sverige ligger nu, med 483 poäng, betydligt under OECD-genomsnittet på 496 poäng. Den senaste PISA-undersökningen visade att ungefär en fjärdedel av femtonåriga pojkar i Sverige inte når upp till det som kallas funktionell läsförmåga, vilket påverkar inte bara själva läsandet utan även ger ett sämre abstrakt tänkande, vilket i sin tur leder till sämre chanser även i ämnen så som matematik och naturkunskap. (Kulturdepartementet 2013, s. 10).

Regeringens proposition *Läsa för livet* slår fast att "Betydelsen av läsförståelse kan knappast överskattas" (Kulturdepartementet 2013, s. 7) och Monica Rosén, professor i pedagogik vid Göteborgs universitet, skriver att en god läsförståelse bör kunna ses som en mänsklig rättighet, såväl som en nödvändighet för att kunna delta fullt ut i samhället (2012 s. 111). Samma sak konstateras av Lars Höglund, professor vid institutionen för journalistik, medier och kommunikation vid Göteborgs universitet, som framhåller en god läsförmåga som oundgängligt för integration i samhället, och att bristen därav ökar risken för utanförskap, arbetslöshet och svårigheter att få utbildning (2012, s. 45) *Läsa för livet* poängterar även vikten av att särskilt uppmuntra barn och ungas läslust och läsförmåga: "Genom att tidigt i livet ta del av litteratur och utveckla den egna kreativiteten stärks kunskaps- och bildningsnivån. Det är också en förutsättning för att människor ska växa och utvecklas även som vuxna" (Kulturdepartementet 2013, s. 7).

Ansvar för läsfrämjande läggs i huvudsak på skolan, men folkbiblioteken benämns efter skolan som "de enskilt viktigaste aktörerna i det läsfrämjande arbetet" (Kulturdepartementet 2013), vilket återfinns i folkbibliotekens uppdrag att "främja läsning och tillgång till litteratur" samt "ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning" (SFS 2013:801).

En verksamhet med liknande målsättning är Berättarministeriet, som sedan 2012 jobbar med skrikkarverkstäder för barn och unga i områden med hög arbetslöshet, än så länge i Södertälje och Husby. Deras vision är "ett Sverige där alla barn och unga är trygga i det skrivna ordet och har förutsättning att aktivt delta i samhällslivet", vilket de anser kan öka den socioekonomiska rörligheten.

Således verkar dessa två aktörer i alla fall delvis ha samma mål: att ge barn och unga tillgång till det skrivna ordet i alla dess former. Folkbiblioteken har naturligtvis fler mål att jobba mot, men barn och ungas läsning är otvivelaktigt ett av de viktigaste.

I övrigt är verksamheterna relativt olika: folkbiblioteken styrs av kommunen, medan Berättarministeriet är ett samverkansprojekt mellan näringsliv, kommun och den ideella sektorn. Berättarministeriet har hjälp av hundratals volontärer till sina dagliga verksamheter, och deras budget vad gäller marknadsföring och design är större än folkbibliotekens, tack vare donationer och pro-bono partners, som hjälpt till med bl.a. inredning, formgivning och marknadsföring. Folkbiblioteken har en lång historia av folkbildande och läsfrämjande verksamhet, men inte mycket glans eller lyster utan istället ständiga hot om nedläggningar och krympande resurser (Kulturdepartementet 2013; Kungliga biblioteket 2013). Berättarministeriet å sin sida är en uppmärksam och nystartad verksamhet, uppbackad av stora företag och kända personer.

Dessa skillnader till trots beskrevs Berättarministeriet som en "en självklar del av biblioteket" (kultur- och fastighetsborgarrådet Madeleine Sjöstedt (FP)) vid invigningen av verksamheten i Husby, och att placera verksamheten vid bibliotek skickar även det signaler om ett likheter och kanske ett förväntat samarbete. I Södertälje verkar skillnaderna mellan de två dominera; i Husby tycks likheterna förena och samarbetet fungera bättre. I denna uppsats ämnar jag undersöka hur förhållandet mellan de två verksamheterna ser ut, samt varför det förefaller ha fallit olika ut i Södertälje och Husby.

Samarbeten med bibliotek återfinns främst inom skolans värld, men det finns även gott om exempel på samarbeten med museer och arkiv, sjukhus och olika sorters föreningar. Denna uppsats ska behandla samspelet mellan just Berättarministeriet och de berörda biblioteken, men dess slutsatser kan förhoppningsvis appliceras även på andra samarbeten, av nyss nämnda slag. Berättarministeriet öppnar inom kort sin tredje skivverkstad i Hagsätra, och de planerar att bli fler. Både för biblioteken själva och för framtida samarbetspartners är det viktigt att se vad som fungerar och vad som kan förbättras, både i teori och praktik.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet är att utifrån teorier om samspel mellan olika yrkesgrupper beskriva hur förhållandet mellan Berättarministeriet och de två biblioteken har sett ut mellan 2011 och idag, hösten 2014. Då samsarbetsnivån förefaller skilja sig åt mellan de två biblioteken kommer jag i uppsatsen även att undersöka potentiella orsaker till detta, samt hur de intervjuade från biblioteken ser på frågan.

- Hur ser förhållandet mellan Berättarministeriet och biblioteken ut?
- Vilka likheter och skillnader finns mellan de två biblioteken, som kan ha påverkat samspelet?
- Hur uppfattar biblioteken sig själva, i förhållande till Berättarministeriet?

1.3 Definitioner

I litteraturen används ofta orden samspel, samarbete och samverkan omväxlande om samma fenomen. Som jag ser det är samverkan det ord som implicerar högst nivå av integration mellan två eller flera parter, medan samspel, i andra änden av skalan, inte nödvändigtvis kräver något planerat samarbete, utan i vissa fall är mer synonymt med vad de inblandade har för förhållande till varandra än ett faktiskt samarbete.

Samverkan definieras av NE.se som "gemensamt handlande för visst syfte". Danermark definierar samverkan mer specifikt och menar att det är "medvetna målinriktade handlingar som utförs tillsammans med andra i en klart avgränsad grupp avseende ett definierat problem och syfte" (2000, s. 15). Ögland beskriver samverkan som något som kräver ett formellt avtal, där två eller flera verksamheter försöker uppnå något som en av parterna inte själv skulle kunna genomföra (2013, s. 23).

Samarbete är "arbete som bedrivs av två eller flera tillsammans med gemensamt mål (NE.se). Ögland menar att samarbete är "det praktiska arbete som man utför tillsammans. Det kan uppstå spontant och behöver inte vara reglerat" (2013, s. 23).

Samspel är enligt NE.se "gemensamt handlande med deltagande av inbördes olika parter särsk. med

tanke på därvid uppkommen balans". Folkesson använder sig i sin undersökning av förhållandet mellan skolbibliotekarier och lärare av ordet samspel, som enligt henne täcker in "ett spann från ett tätt *sam*-arbete till ett mer rutiniserat *sär*-arbete" (2004, s. 102). Sandin använder sig av orden samarbete och samspel synonymt, och avser då "ett arbete som ingås mellan två eller fler parter på ett medvetet och helt eller delvis planerat sätt" (2011, s. 200).

Eftersom nivån av samarbete skiljer sig åt mellan de två biblioteken och respektive Berättarministerium har jag i denna uppsats valt att främst använda mig av ordet samspel, för att innefatta båda relationerna. Jag använder dock ordet samarbete då det finns ett gemensamt arbete och förhållande mellan de två parterna. I den valda litteraturen talas det som nämns ovan mestadels om samarbete och samverkan, och de används där som synonymer, varför jag när jag refererar till andras texter använder mig av det ord som textförfattarna själva valt.

Berättarministeriet syftar, om inget annat nämns, på verksamheten och dess fast anställda. Det jag vill undersöka är alltså samspelet mellan verksamheten Berättarministeriet och dess representanter på plats i Södertälje respektive Husby, inte volontärerna. Detta val baserar jag på att det är de fast anställda som de biblioteksanställda kommer i kontakt med, och de som har ansvar för verksamheten.

2. Bakgrund

I detta kapitel försöker jag ge en översiktlig bild av de inblandade aktörerna, dvs. Husby, Södertälje och Berättarministeriet. Vad gäller Husby och Södertälje presenterar jag först en väldigt kortfattad beskrivning av samhället, för att sedan beskriva biblioteken och deras roll i samhället. Eftersom Berättarministeriet baserar sina placeringar på socioekonomiska variabler, anser jag att en beskrivning av platserna på vilka de verkar är relevant.

2.1 Berättarministeriet

Berättarministeriet är ett samverkansprojekt mellan kommun, näringsliv och den ideella sektorn som grundades på initiativ av stiftelsen Culture Without Borders. Verksamhetsansvarig för Berättarministeriet är författaren och journalisten Dilsa Demirbag-Sten. Verksamheten är religiöst och politiskt obunden och inspirerades av amerikanska 826 National (Berättarministeriet u.å).

826 National håller i skrivar- och handledningsverkstäder över hela USA och deras mål är att ge underprivilegierade barn och unga möjligheter att utveckla sin kreativitet och sitt skrivande, och de anser att förmågan att uttrycka sig i skrift är grundläggande för framgång. Verksamheten grundades 2002 av författaren Dave Eggers och Nineve Calegari, och finns idag på åtta platser i landet. Dessa lokaler ligger inte i anslutning till bibliotek. 826 Nationals utbud är bredare än dess svenska motsvarighet, och de erbjuder utöver skrivarverkstäder och författarskolor även läxhjälp och one-on-one hjälp i klassrum. De ger även ut collegestipendier (826 National u.å).

Roddy Doyle blev 2009 initiativtagare till den irländska motsvarigheten, Fighting Words. Valet av plats i Dublin motiveras på liknade sätt som 826 National och Berättarministeriet, och Doyle förklarar att "[t]he intention was not only to inspire children and young adults who might otherwise be struggling with literacy to write, but also to regenerate a down-at-heel part of the city where many children do not have English as their first language" (Day 2012).

I Storbritannien är författaren Nick Hornby en av initiativtagarna till Ministry of Stories, som grundades 2010. Det är ett center för kreativt skrivande och mentorskap i Hoxton i östra London, som vänder sig till barn och unga mellan 8 och 18 år. De jobbar under devisen att skrivande "unleashes their imaginations and builds confidence, self-respect and communication" (Ministry of Stories u.å). Inte heller den brittiska eller irländska motsvarigheten till Berättarministeriet ligger i anslutning till bibliotek.

Det första Berättarministeriet öppnade i Södertälje i november 2011. Demirbag-Sten sa vid invigningen att "Berättarministeriet är ett svar på situationen för unga i områden med hög arbetslöshet. Motsatsen till fattigdom, utsatthet, alienation och tristess är; fantasi, magi och gemenskap" (Berättarministeriet 2011). Våren 2013 öppnade nästa skrivarverkstad i Husby. Vid invigningen sa Madeleine Sjöstedt (FP), kultur- och fastighetsborgarråd, att Berättarministeriet blir "en självklar del av biblioteket och kommer att tillföra ytterligare en aspekt i verksamheten. Det är väl i linje med bibliotekets stora arbete med att främja läsning" (Berättarministeriet 2013) och på Sjöstedts blogg beskrivs det som "ett unikt samarbete mellan Berättarministeriet och Stockholms stadsbibliotek" (2013). Planer finns på att öppna fler skrivarverkstäder, närmast i Hagsätra i Stockholm.

Berättarministeriets mål är grundade i demokratiska värden, där alla barn ska få höras:

Vår vision är ett Sverige där alla barn och unga är trygga i det skrivna ordet och har förutsättning att aktivt delta i samhällslivet.

Alla barn bär på drömmar, idéer, tankar, åsikter och erfarenheter. Att uttrycka dem är viktigt. Men lika viktig är känslan att andra lyssnar till oss. När omgivningen visar engagemang för våra tankar stärks tilltron på vår egen förmåga. Att andra människor vill ta del av våra tankar är också grundläggande för att vi ska känna oss delaktiga i samhället (Berättarministeriet u.å)

Verksamheten har idag elva fast anställda. Sju av dessa sitter på kansliet i Stockholm, och varje Berättarministerium har två anställda i form av en verksamhetssamordnare och en volontärsamordnare. De anställda har olika bakgrunder och tidigare erfarenheter, flera har jobbat med barn och mänskliga rättigheter på olika sätt. Styrelsen tillsattes 2013 och arbetar ideellt. Denna består av sju personer. Det finns även en referensgrupp, som "bidrar med värdefulla idéer, råd och synpunkter i arbetet med att utveckla verksamheten mot barn och unga". I denna grupp återfinns två lärare, en författare samt chefen för internationella biblioteket i Stockholm.

Berättarministeriet använder sig av volontärer till all verksamhet, men de anställda är också alltid med. Det som krävs för att kunna bli volontär är att man är över 18 år, samt ett utdrag ur polisregistret. Det krävs inga speciella förkunskaper, och man får en två timmar lång volontärutbildning i grupp.

Berättarministeriets huvudpartners är Stockholm stad, Södertälje kommun, Scandinavian Steel AB, Familjen Robert Weils Stiftelse, Per Josefsson Holding AB samt Millenium. Ett antal pro-bono partners har även bidragit på olika sätt. Bland dessa finns exempelvis Bonniers förlag, Kreab & Gavin Anderson och Nord & Co. Utöver dessa finns även projektpartners och stödföretag

(Berättarministeriet u.å).

2.2 Södertälje

Södertälje är en gammal stad, som kanske främst är känd för sina industrier, med Scania-Vabis och Astra i tätén. Tack vare högkonjunkturen under 1960-talet växte staden, och folk flyttade dit både från andra delar av Sverige och utlandet. Många kom från Finland, Grekland och forna Jugoslavien, men invandringen fortsatte främst med assyrier/syrianer (Mellander Rönn, Sundström & Andersson 2006). Under de senaste åren har många irakier flyttat till Södertälje, något som uppmärksammades av bl.a. Dagens Nyheter, som konstaterade att Södertälje tar emot fler irakier än USA och Kanada tillsammans (DN 07-11-22).

Södertälje kommun hade 2013 91 072 invånare och enligt informationsfoldern från Södertälje kommun är staden tätt förknippad med svensk flykting- och asylpolitik: "Det är kommunens mångfald som är vår största styrka – men också det som det ibland kan vara svårast att tala om". Stadens invånare härstammar från över 40 länder, och runt 80 språk talas. Kommunen arbetar aktivt med mångfaldsfrågor, och har en mångfaldspolicy som säger att man ska ta tillvara på den styrka och kompetens som finns i mångfalden. 47% har utländsk bakgrund, med vilket menas att man antingen själv är född i utlandet, eller är barn till två utrikesfödda föräldrar (Södertälje kommun u.å).

2.2.1 Bibliotek i Södertälje

Södertälje kommun har fem bibliotek. Stadsbiblioteket är huvudbibliotek i kommunen och kommundelsbiblioteken är Järna bibliotek - ett folkbibliotek -, och Enhörna, Hölö och Mölnbo bibliotek som är kombinerade folk- och skolbibliotek. Under vinterhalvåret har Södertälje stadsbibliotek öppet sju dagar i veckan, och har då mellan 2-3000 besök om dagen. Stadsbiblioteket är placerat i Luna Kulturhus på gågatan i centrala Södertälje, omgärdat av kontors- och affärslokaler.

Bibliotekens målsättning är att alla barn ska ha besökt biblioteket minst sex gånger under sin uppväxt. För att uppnå detta bjuds barnen in till biblioteket flera gånger med sina skolor: förskoleklasser, åk 2, åk 4 och åk 7 får komma till biblioteksvisningar och bokprat. Författarledda skrivarverkstäder arrangeras fyra veckor per år, för åk 3-5, och under de senaste 20 åren har även författarledda skrivarläger för ungdomar ordnats under sommarlovet (Biblioteken i Södertälje, u.å).

Södertälje stadsbibliotek har de senaste åren sett sina ytor minska: från att tidigare ha haft två våningsplan har de nu endast ett våningsplan, med kontor i vad som tidigare var publika ytor, på samma plan. Berättarministeriet huserar i det som tidigare var bibliotekets tidningsrum.

2.3 Husby

Husby är en del av miljonprogramsprojektet som uppfördes på 70-talet, och inflyttning till det som idag är Husby påbörjades 1974. Folkmängden uppgår till 11 944, och av dem har drygt 10 000 utländsk bakgrund (Statistik i Stockholm 2013). Husby är i stort sett endast en bostadsstadsdel, medan intilliggande stadsdelarna Akalla och Kista har mycket arbetsplatser inom sina gränser.

När man talar om Husby är det svårt att inte ta upp upploppen 2013, vilket även bekräftas av en

sökning online. Upploppen inleddes 19 maj 2013 och pågick sedan under sex dygn. Händelserna rapporterades flitigt i såväl svenska som utländska medier, och paralleller drogs till liknande upplopp i andra europeiska städer. I Svenska Dagbladet skrev tio forskare från socialvetenskapliga institutioner om likheterna att "I samtliga fall har vi att göra med hårt socialt segregerade urbana miljöer där en djup social ojämlikhet har tagit sig ett rumsligt uttryck i form av en delad stad. I Sverige har gapet mellan de disponibla inkomsterna i förorterna och andra stadsdelar ökat dramatiskt de senaste decennierna" (Back et al. 2013).

2.3.1 Bibliotek i Husby

Husby bibliotek är ett av Stockholms stadsbibliotek, och har funnits i Husby sedan maj 1975. Biblioteket erbjuder bl.a. läxhjälp i samarbete med Röda Korset och fotbollslaget Kista Galaxy, språkcafé, sagostunder på somaliska och juridisk rådgivning (Stockholms stadsbibliotek, u.å). Biblioteket renoverades 2012/13, och sedan nyöppningen i mars 2013 har biblioteket mer än fördubblat antalet besökare (ibid). Enhetschefen för biblioteken i Husby, Kista, Rinkeby, Tensta och Mobila Akalla, Elisabeth Aquilonius, förklarar det med att man börjat samarbeta mer med nätverken i Husby (Weibull 2014) och säger att "vi har lärt oss att släppa kontrollen över vårt rum. Det funkar jättebra eftersom våra samarbetspartners verkar i samma anda som vi. Alla arbetar för att lyfta människors berättelser" (ibid).

I samband med renoveringen omvandlades vad som tidigare var bibliotekets yta till Berättarministeriet. Denna del hade bibliotekets enda skyltfönster ut mot gatan, och enligt personalen är det många som trott att biblioteket har lagt ner, eller inte vet om att det funnits där från början. I en intervju i Ekot om oroligheterna i Husby sa t.ex. Stefan Löfven att: "...i exempelvis Husby så vet vi ju att det har dragits bort mycket av samhällsverksamheten därifrån, vårdcentralen har försvunnit, bibliotek har försvunnit och allt sånt där..." (Stefan Löfven, Ekot 250913).

Berättarministeriet har i Husby två skrivbord i den gemensamma kontorsytan bakom biblioteket, såväl som ett eget extrarum med kopiator, skrivare och liknande.

3. Tidigare forskning och litteraturgenomgång

I detta kapitel presenterar jag forskning som är relevant för mitt ämne, för att sätta min studie i ett bredare sammanhang. Jag inleder med en kort översikt över folkbibliotekens uppdrag kring läsning och skrivande. Efter detta följer en diskussion kring bibliotekarieyrket ur en professionsaspekt, vilket följs av ett avsnitt om vad vinsterna med samarbete kan vara. I nästa avsnitt presenteras förutsättningar för samarbete, både i allmänhet och specifikt för bibliotek och läsfrämjande projekt, och till sist ett antal exempel på samarbeten mellan bibliotek och andra aktörer. Eftersom Berättarministeriet är en ny verksamhet finns ingen tidigare forskning kring deras förhållande, varför jag använt mig av forskning kring bibliotekssamarbeten i allmänhet.

Vid sökning efter litteratur till min uppsats har jag använt mig av ord som samarbete, bibliotek, profession, samspel, samverkan, folkbibliotek. Jag har läst uppsatser från BADA, och fått många tips från dem, och gjort en kedjesökning och gått vidare från dessa. Jag har haft stor nytta av Amira Sofie Sandins *Barnbibliotek och lässtimulans*, både för sin egen skull och för vidare sökningar och begrepp. Även Lena Folkessons forskning har varit till stor hjälp, precis som Rydsjö och Elfs studier av barnbibliotek.

3.1 Folkbibliotekens uppdrag

I såväl Södertälje som Husby ligger Berättarministeriet i vad som tidigare var folkbibliotekens lokaler. I detta avsnitt presenterar jag vad folkbibliotekens uppdrag är, och om dess koppling till Berättarministeriet kan ses som en naturlig del av detta. Då Berättarministeriet vid en invigning beskrevs som "en självklar del av biblioteket" (Madeleine Sjöstedt (FP) 2013) ämnar detta avsnitt undersöka om placeringen är så naturlig som detta uttalande låter gälla.

I *Läsandets kultur* beskrivs folkbibliotekens läsfrämjande roll som tudelad (2012, s. 101). Den ena delen är bibliotekens traditionella roll av att tillgängliggöra litteratur, och det är även denna aspekt som framhävs mest i bibliotekslagen. I bibliotekslagen som trädde i kraft 1 januari 2014 (2013:801) kan man läsa att varje kommun ska ha ett folkbibliotek. §7 säger att "Folkbiblioteken ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur" och i § 8 står att läsa att "Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar. " (SFS 2013:801), något som även betonas av dåvarande kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth: "Folkbiblioteken får också i uppdrag att ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning. I en tid av sjunkande läsförståelse i den yngre generationen är det viktigt" (Kulturdepartementet 2013).

En av insatserna som gjorts för att öka barn och ungas läslust är att lagstifta om att alla elever ska ha tillgång till ett skolbibliotek.. Propositionen tar även upp förändringar i kursplaner och i lärarutbildningen som syftar till att öka elevernas läsförståelse.

Den andra delen av folkbibliotekens läsfrämjande roll ligger enligt *Läsandets kultur* i de pedagogiska insatser som görs inom folkbiblioteket, i form av författarbesök, bokprat, samarbeten med skolor och det civila samhället för att visa upp resurser och samlingar (2012, s. 102).

Propositionen *Läsa för livet* konstaterar att "Utanför skolan är folkbiblioteken de enskilt viktigaste aktörerna i det läsfrämjande arbetet" (Kulturdepartementet 2013 s. 11), och framhäver det alltmer utåtriktade arbete som man gjort inom folkbiblioteket. Trots detta finns en sedan 1996 nedåtgående trend i utlåningssiffrorna, och antalet bibliotek blir allt färre (ibid; Kungliga biblioteket 2013).

Att folkbiblioteken ska arbeta läsfrämjande är det alltså ingen som ifrågasätter, men passar kreativt skrivande lika bra in i bibliotekens verksamhet? Denna sorts verksamhet nämns inte i lagen och förekommer inte i propositioner, men skivrarverksamheter för barn finns icke desto mindre på många folkbibliotek.

Skrivarverksamheter för barn och unga är dock inget välstuderat ämne inom biblioteks- och informationsvetenskap. Dess roll i folkbiblioteket tas upp i några magisteruppsatser, däribland Emma Nilsson (2007), som diskuterar skivrarverksamheter för barn och unga på svenska folkbibliotek, och hur dessa passar in i bibliotekets uppdrag. Hon kommer fram till att skivrarverksamheter väl överensstämmer med de mål som av lagar satts upp för folkbiblioteken, och att bibliotekarierna är väl kvalificerade att arrangera dessa. Att ha skivrarverksamheter som är skilda från skolans krav upplevdes av de intervjuade bibliotekarierna som mycket positivt, och deras förhoppningar var att glädjen som barnen känner inför skrivandet i förlängningen även leder till ökat läsande.

Även Andrea Hofmann (2007) har undersökt skivrarverksamhetens funktion på folkbiblioteken. Hofmann intervjuar såväl ledare som deltagare i skivrarverksamheterna, och ställer frågor kring hur verksamheterna beskrivs, hur dessa motiveras av aktörerna, samt på vilket sätt skivrarverksamheten återger folkbibliotekens identitet. Slutsatsen är att skivrarverksamheterna kan fylla flera olika funktioner: från en kulturell mötesplats med en social funktion till personlig utveckling för deltagarna till ett plats för erkännande av amatörkultur, vilka alla enligt Hoffman reproducerar bibliotekens institutionella identitet. Alla deltagarna ansåg att skivrarverksamheter har en naturlig plats på folkbiblioteken. Trots detta konstaterar Hofmann att denna typ av verksamhet ses som "en extra grej", vilket gör att skivrarverksamheten inte är en del av folkbibliotekens identitet utan snarare ett uttryck för den (2007, s. 51)

3.1.1 Uppdrag att samverka kring barn och unga

Barn och unga är en av de prioriterade grupperna för folkbiblioteken (2013:801), men speciella avdelningar för barn och unga har inte alltid varit självklart.

Kerstin Rydsjö och AnnaCarin Elf har i *Studier av barn- och ungdomsbibliotek* (2007) gjort en kunskapsöversikt av aktuell forskning inom området barn- och ungdomsbibliotek. De ger en kort beskrivning över utvecklingen av barnbiblioteket, och refererar till Åbergs (1981) text om barnbibliotekets historia. 1953 fanns endast 46 heltidsanställda barnbibliotekarier, och dessa hade en svag ställning inom organisationen (Åberg i Rydsjö & Elf 2007, s. 30). Några år senare hade dock barn- och ungdomsverksamheten fått fäste och 1975 utarbetade SAB, Sveriges Allmänna Biblioteksförning, dokument som tydligt placerade barnbiblioteket mitt i samhället, med uppdrag att "fungera som nav för barnkulturen i lokalsamhället, i nära samarbete med andra samhällsinstitutioner" (Rydsjö 1994 i Rydsjö & Elf 2007, s. 31).

Rydsjö och Elf skriver att mellan 1990 och 1994 minskade inköpen av barn- och ungdomslitteratur med 25%, samtidigt som utlåningssiffrorna sjönk för samma grupp. Detta föranledde regeringen att skapa ett inköpsstöd för barn- och ungdomslitteratur, vilket fördelades första gången 1997. Detta krävde att folk- och skolbiblioteken utarbetade en plan för kommunens läsfrämjande arbete (Rydsjö & Elf 2007, s. 91-92).

Dåvarande konsulenten på Statens kulturråd, Johanna Hansson (2002), utvärderar i en rapport inköpsstödet och konstaterar att samarbete mellan folk- och skolbibliotek trots direktiven sällan uppstått. Det har funnits problem att enas kring såväl inriktningen på det läsfrämjande arbetet som samordningen av den ekonomiska redovisningen. Skälen till dessa problem föreslås vara tidsbrist men även ovanan hos de två yrkesgrupperna att samarbeta kring läsfrämjande (Hansson 2002, s. 15). Samma problem konstateras av Henriette Zorn, som i en rapport från 2002 utreder inköpsstödet. Författaren besökte tre kommuner, och slår i sammanfattningen fast att det var en resa "i tids- och personalbristens tecken" (2002, s. 19), att färre människor får hantera allt fler arbetsuppgifter, vilket gör samverkan, och allt som ligger utöver den vanliga verksamheten, svårt att organisera.

Utöver inköpsstödet fördelar Kulturrådet även bidrag för läsfrämjande insatser och också i dessa projekt uppmuntras samarbete mellan olika aktörer. Kulturrådet skriver om samverkan som följer:

Med samverkan avses samverkan på många plan: mellan olika professioner och institutioner, mellan vuxna, mellan barn och vuxna, mellan barn.

Samverkan bidrar till att kunskap om metoder sprids och att nätverk skapas. Samverkan kan också öka förståelsen och kunskapen om olika yrkesgruppers kompetenser och förbättra medvetenheten om kompetensen i den egna gruppen. Det är viktigt att alla parter är med redan på planeringsstadiet (2014)

Kulturrådet skriver vidare att läsfrämjande insatser som bygger på samverkan prioriteras. Dessa måste dessutom vara utanför den ordinarie verksamheten (Kulturdepartementet 2013, s. 31).

Ett aktuellt exempel på samverkan är idrottssatsningen Paus, som vill få fler idrottande barn och unga att läsa. Kulturrådet och idrottsrörelsen står bakom läskampanjen, som 2013-2015 genomförs i samarbete med bibliotek över hela landet. Förutsättningen för att idrottsföreningar ska få bidrag från Kulturrådet är samverkan med bibliotek.

Läsa för livet betonar vikten av samverkan mellan olika samhällssektorer och lyfter där speciellt fram folk- och skolbiblioteken som centrala, men även det civila samhällets aktörer ges en stor roll (2013, s. 26).

Sammanfattningsvis förefaller både Berättarministeriets verksamhet och ett eventuellt samarbete ligga väl i linje med folkbibliotekens uppdrag. Folkbiblioteken ska verka läsfrämjande, har ett speciellt fokus på barn och unga, och skivrarverksamheter har länge funnits, i olika former. Vad gäller samarbete finns ett uppdrag att samverka kring barn och unga, och detta betonas även av exempelvis Kulturrådet. Placeringen i anslutning till biblioteken talar ytterligare för att någon form av samspel förväntas förekomma. Detta förstärks även av Sjöstedts beskrivning av verksamheten i Husby som "ett unikt samarbete mellan Berättarministeriet och Stockholms stadsbibliotek" (2013).

3.2 Bibliotekaryrket

För att förstå förhållandet mellan biblioteken och andra aktörer behöver man även förstå bibliotekaryrket. I detta avsnitt presenterar jag forskning som diskuterar just detta, ur en professionsaspekt. Detta är relevant för att förstå hur bibliotekarierna ser sig själva och i viss mån hur de uppfattas utifrån, av andra aktörer och samhället i stort. Eftersom uppsatsens fokus är de biblioteksanställdas uppfattning är en förståelse av deras bakgrund nödvändig.

Svensk biblioteksförning publicerade 2008 en översikt över forskning kring bibliotekaryrket: *Bibliotekarien och professionen*. Författaren, Anna Kåring Wagman, ställer här frågor bland annat kring huruvida bibliotekaryrket kan betraktas som en profession eller ej. Det finns, enligt författaren, inget entydigt svar på denna fråga, men poängterar även att frågan inte diskuteras lika flitigt som den gjorde på 60- och 70-talet.

Det under 70-talet vanliga essentialistiska perspektivet inom professionsforskning menar att det finns vissa karakteristiska drag inom professioner (2008, s. 20). Enligt Talcott Parsons, som refereras av författaren, karakteriseras professioner av "affektiv neutralitet, det vill säga att man inte blir känslomässigt engagerad i sina klienter, av ett intresse av att verka för det allmännas bästa, av att man grundar sina bedömningar på universella principer och att man får sin status med hjälp av förvärvade egenskaper – till exempel utbildning – och inte genom exempelvis arv" (2008, s. 20). Andra forskare framhåller istället gemenskapen inom gruppen, vad gäller exempelvis terminologi och teoretisk kunskapsbas, etiska normer och identitetskänsla (Hall; Goode, i Kåring Wagman 2008,

s. 20). Hall menar även att man för att betraktas som en profession måste betraktas av andra som auktoritet inom området.

Jan Nolin, professor vid institutionen för biblioteks- och informationsvetenskap vid högskolan i Borås, föreslår tre kriterier för att definiera en profession:

- At least three year academic education program
- Lifelong vocational training
- Professional association

Som en följd av dessa kriterier räknas även bibliotekarieyrket som en profession (2008, s. 31). Samma uppfattning, om än av andra skäl, delas av tre brittiska forskare som tas upp av Kåring Wagman. Dessa menar att bibliotekarieyrket, utifrån dess förhållande till klienter, arbetet för det allmännas bästa samt akademiseringen av utbildningen kan bedömas som en profession (Bowden, Konn och Roberts i Kåring Wagman 2008, s. 21). Andra anser att yrket saknar den teoretiska kunskapsbas som krävs för en profession (Etzioni, Goode, Olaisen). Kåring Wagman framhäver även den praktiska delen av yrket, och att omvärlden inte ser bibliotekarier som professionella auktoriteter, och föreslår att det istället rör sig om en *semiprofession* (2008, s. 30). Dessa karakteriseras av en svag kunskapsbas och att man genom sitt arbete inte skapar kunskap utan snarare förmedlar den och vidare menar Kåring Wagman att "semiprofessioner utmärks av halvspecialiserad personal som är underställd överordnade, av relativt kort utbildning och av stor andel administrativa uppgifter" (2008, s. 21). Nolin understryker att semiprofessioner ofta bedöms sakna "autonomous expertise", men att flera forskare konstaterat att detta är sant även för flera väletablerade professioner (2008, s. 19)

Kåring Wagman diskuterar vidare olika yrkesgruppers strävan efter professionsstatus. Detta kan ske genom att monopolisera ett problemområde, där man som enda aktör är expert på ett visst område. Genom att utestänga andra behåller man kontroll och kan lättare hävda sig mot andra yrkesgrupper. Kunskap och utbildning anges vara de vanligaste sätten att stänga ute andra yrkesgrupper. (2008, s. 22). Denna teori bygger på Max Webers Social closure-teori, vilken förutsätter att alla yrkesgrupper strävar efter högre status, vilket kan nås genom att inkräkta på yrkesområden med högre status och försöka ta över deras uppgifter i samhället (Olofsson Liljedahl och Tagesson 2006, s. 12)

Erika Olofsson Liljedahl och Johanna Tagesson diskuterar i sin magisteruppsats bibliotekarieyrkets identitet (2006). Precis som Kåring Wagman refererar de till Andrew Abbotts forskning om professioner. Abbott använder sig av ordet jurisdiktion för att förklara konkurrensen mellan olika yrkesgrupper, och denna innefattar professionens kunskapsbas och det verksamhetsområde som ger tolkningsföreträdet. För att vinna jurisdiktion från en annan aktör kan en yrkesgrupp definiera problemet utifrån sina egna facktermer för att på så sätt få problemformuleringsprivilegiet, en process som Abbott kallar "reduction" (Abbott 1988 i Liljedahl och Tagesson 2006, s. 13f; Kåring Wagman 2008, s. 23). Richard Ohlsson, bibliotekarie och författare, menar att yrkesgruppens professionsstatus vara eller icke vara egentligen endast spelar roll inom yrkesgruppen själv och inte för allmänheten eller i praktiken (2013, s. 36).

Kåring Wagman konstaterar att forskningen visar upp en yrkesgrupp som inte självklart vet vari dess specialistkunskap ligger. Bibliotekariens kompetens är bred, men detta är inte enbart positivt. En bred kompetens gör det också svårare att sätta fingret på vad man kan och beskriva detta, vilket i många fall leder till en bristande respekt från omvärlden. Skäl till detta är dels det breda och ofta

svårbeskrivna arbetet, och dels att utbildningarna är relativt okända för allmänheten. Ohlsson menar de generella kompetenser och kunskaper som bibliotekarier besitter är både en svaghet och en stryka, eftersom icke-specialiserade ses som utbytbara. Därför instämmer författaren med Abbott, som menar att bibliotekarier är "generalister med special- och spetskompetens" (Ohlsson 2013, s. 39). Ytterligare en förklaring är att yrket så starkt förknippas med en specifik byggnad att de som faktiskt arbetar där - och deras kompetens - glöms bort (Kåring Wagman 2008, s. 27-28).

3.3 Varför samarbete?

Grundhypotesen för denna uppsats är att ett välfungerande samarbete är något som båda verksamheterna skulle kunna vinna på, men vilka är egentligen de konkreta vinsterna med samarbeten? Nedan presenteras ett antal studier som konstaterat att välfungerande samarbeten är positivt för såväl läsfrämjande som personlig utveckling hos den inblandade personalen.

Trots nedåtgående trender är biblioteken alltjämt en av de mest uppskattade offentliga institutionerna (Litteraturutredningen 2012), och nästan hälften av befolkningen besöker årligen ett bibliotek men i en tid av sjunkande läsförståelse bland svenska barn och unga, sjunkande besökssiffror för biblioteken tillsammans med nedläggning av biblioteksfilialer har ingen av verksamheterna råd att inte samarbeta.

Ökade besökssiffror rapporteras redan från Husby bibliotek, vilket beskrivs som ett resultat av ett ökat samarbete med nätverken i Husby, tillsammans med renovering av lokaler och Berättarministeriets inflytt (Weibull 2014; Persson 2014). Region Halland har utvärderat samarbetet mellan BVC och bibliotek, och konstaterar att de "ser tydlig effekt av det [samarbetet, min anm.] i föräldrar som återkommer efter det första besöket. Det är ett mycket bra sätt att marknadsföra biblioteket" (Michnik & Rydsjö 2012, s.22)

Utöver detta kan samarbete bidra till kunskapsutbyte och en ökad respekt för andra yrkesgrupper och verksamheter (Svensson och Ögland 2014; Rydsjö och Elf 2007; Kulturrådet 2014). Denna aspekt av samarbete tas även upp av Sandin, som exemplifierar med projektet *Språk-kedjan*. Detta beskrivs som ett exempel på ett lyckat samarbete mellan bibliotekarier, logopedier, förskolor och BVC med syfte att hjälpa barn med språkstörningar att få det stöd de behöver (2011, s. 215), som ingår i *Barnbibliotek och lässtimulans*. Sandin konstaterar att:

Det är tydligt att de andra yrkesgruppernas kompetenser ansågs tillföra något till de egna kunskaperna och i en förlängning till arbetet som bibliotekarie. Bibliotekariernas kunskaper om litteratur fördjupades genom att logopeden kunde tillföra ytterligare en nivå i gällande vilken funktion olika böcker fyller för barn med språksvårigheter (2011, s. 217-218)

Samma sak konstateras av Rydsjö och Elf (2007) som menar att samarbeten mellan förskolor och bibliotek kan ge en ökad respekt för andra yrkesgrupper, samtidigt som det synliggör både egna och andras kompetenser. Författarna menar också att "yrkesgruppernas kompetenser [kan] befrukta varandra vilket många gånger även bidrar till ökad arbetsglädje" (Rydsjö & Elf 2007, 101). En ökad arbetsglädje konstateras även av Svensson och Ögland i sin studie av läsfrämjande samarbete med förskolor med litteraturprofil i Mölndal:

Ett genomgående intryck var att alla som arbetade med litteraturprofilverksamheten, oavsett om de arbetade på bibliotek eller i förskola, talade mångordigt och med sprudlande entusiasm om sitt arbete och kontakten med den andra verksamheten. Det gick inte att undgå den stolthet de kände över samarbetet (Svensson & Ögland 2014, s. 8)

Utöver detta anses samverkan leda till bättre resultat vad gäller det läsfrämjande arbetet. Genom att prioritera projekt där samverkan förekommer förstärker Kulturrådet bilden av att samarbete ses som en fördel inte bara för de direkt inblandade, utan även målgruppen, vilket i detta fall är barn och unga. Även propositionen *Läsa för livet* tar upp samverkan mellan olika samhällssektorer som en viktigt del i att öka läsförmågan bland svenska barn och unga (2013, s. 26).

Rydsjö och Elf skriver att flera studier i deras kunskapsöversikt visar att insatser som genomförs i nära samarbete med barnbibliotekarier och lärare lyckas bättre. Dessa har gemensamma och tydliga mål och är väl planerade från bokpratet till uppföljning i skolan (2007, s. 132). Svensson och Ögland beskriver hur barnen på de skolor som tar emot flesta barn från förskolor med litteraturprofil presterar bättre på nationella prov, men huruvida detta går att koppla till förskoleverksamheten är omöjligt att säga, enligt författarna (2014, s. 27).

3.4 Förutsättningar och hinder för samarbete

Min uppsats behandlar samspelet mellan de två folkbiblioteken och Berättarministeriet. Samarbete uppstår inte av sig självt, utan kräver vissa förutsättningar och ansträngningar, från såväl ledningen som mer direkt inblandad personal, tillsammans med mer konkreta villkor. I detta avsnitt har jag använt mig av forskning främst av Berth Danermark, men även av Amira Sofie Sandins slutsatser kring samarbete kring läsfrämjande, med exempel dragna från hennes *Barnbibliotek och lässtimulans* (2011). Med hjälp av denna forskning kan jag se om grundläggande förutsättningar för samarbete finns i förhållandet mellan Berättarministeriet och biblioteken, och om något eventuellt skiljer mellan Södertälje och Husby.

Berth Danermark är professor vid institutionen för hälsovetenskap och medicin vid Örebro universitet, och har även skrivit flera böcker om samverkan. Danermark definierar *samverkan* som "medvetna målinriktade handlingar som utförs tillsammans med andra i en klart avgränsad grupp avseende ett definierat problem och syfte" (2000, s. 15). Min uppsats kan inte sägas handla om samverkan i Danermarks definition, utan istället om det Folkesson kallar *samspel* mellan olika yrkesgrupper, i mitt fall mellan bibliotekarier och anställda hos Berättarministeriet. Icke desto mindre är Danermarks tankar om förutsättningar för samverkan relevanta, då mycket av det kan appliceras även på "lägre" former av samarbete eller samspel.

Danermark listar förutsättningarna som krävs för att samverkan ska fungera:

- klar och tydlig ledning
- klart uttalat mål
- tillräckliga resurser
- att skillnader mellan inblandade parter synsätt, organisation och regelverk identifierats
- att hindrande skillnader undanröjts eller att sätt att hantera dem

utvecklats (2000, s. 47)

Danermark tar upp vikten av ledningens attityd vid samverkansprojekt. Skälen till den ofta otydliga ledningsfunktionen kan vara uppfattningen att ledning endast behövs i inledningen av ett projekt. Frågor som uppstår under projektets gång kan av ledningen bemötas med vad Danermark kallar *kompetensargumentet*, som säger att de som faktiskt jobbar med projektet är experterna och därmed sitter på lösningarna. Ett annat argument är *demokratiargumentet*, vilket enligt Danermark består av att ledningen påpekar vikten av att gruppmedlemmarna själva lär sig lösa problem. Båda dessa argument är sätt för ledningen att slippa ta ansvar. Tidsbrist kan vara ett annat skäl till otydlig ledning. Forskningen säger dock att samverkansprojekt kräver en tydlig ledning, som har en aktiv roll under hela processen (Danermark 2000, s. 19).

Personkemi framhålls ofta som ett skäl till att samarbete inte fungerar, att man "helt enkelt inte klickar med NN". Enligt Danermark och Kullberg är det vanligt att problem med samverkan förminskas till den psykologiska nivån: "om de inblandade bara vill och kommer bra överens så löser det sig" (1999, s.10). Författarna menar dock att personkemi inte kan anges som ett skäl till varför samarbete inte fungerar. Det är snarare ett tecken på att andra, mer grundläggande förutsättningar saknas, vilket kan leda till att påfrestningarna på den inblandade personalen blir för stora. Enligt Danermark döljer "myten om personkemi" ledningens ansvar för att på bästa sätt möjliggöra samverkan (Danermark 2000, s. 11-12).

Brigitte Kühne menar däremot i sin avhandling om skolbibliotek (1993) att personliga och psykologiska faktorer spelar stor roll i samarbeten mellan i detta fall skolbibliotekarier och lärare. "...framgång och misslyckande för olika arbetssätt [beror] på de inblandade personernas vilja/ovilja, kunskap/okunskap, generositet/missunnsamhet, öppenhet/slutenhet, hjälpsamhet/revirtänkande, tillfälliga sinnesstämningar, chefernas inställning, "personkemin" mellan alla parter etc" (Kühne 1993, s. 232). Kühne framhäver dock, precis som Danermark, ledningens ansvar för ett framgångsrikt samarbete.

Litteraturen är samstämmig vad gäller betydelsen av ett gemensamt mål, det Carlgren och Marton kallar för ett gemensamt professionellt objekt (2000, s. 25, ett begrepp som beskrivs mer utförligt under teoriavsnittet (4.2.4). Danermark och Kullberg tar upp Westrins (1986) studier av samverkansförsök inom hälsa och välfärd som menar att det är av största vikt att alla inblandade har samma syn på vad det är som ska åstadkommas och hur detta ska ske. De tar även upp Lagerberg och Sundelin (1990), som också poängterar vikten av tydlighet i målsättning. Danermark och Kullberg själva listar vagt formulerade mål och olika professionella mål som faktorer som förhindrar samarbete (1999, s. 55).

Det är dock inte nödvändigt att alla inblandade har samma professionella objekt, så länge man i *samarbetet* skapar ett *gemensamt professionellt objekt*. I Folkessons exempel rör det sig om lärare och skolbibliotekarier, vars gemensamma mål skulle kunna vara att "hjälpa varandra att underlätta varandras arbete, dvs. att 'göra det man redan gör men på ett bättre sätt'" (2007, s. 80). Ett gemensamt objekt vid samspel kan bidra till att de båda yrkesgrupperna renodlas, genom att de genom sina olika kompetenser kan hjälpa varandra, och göra arbetet lättare (Sandin 2007, s. 204). Utan ett gemensamt professionellt objekt riskerar de olika gruppernas skillnader att suddas ut, vilket kan göra att deras kompetenser inte tillvaratas till fullo.

Amira Sofie Sandin, doktorand och universitetsadjunkt vid högskolan i Borås, har på uppdrag av

Länsbiblioteken i Mellansverige (LIM) i *Barnbibliotek och lässtimulans: delaktighet, förhållningssätt, samarbete* (2011) undersökt 93 lässtimulerande projekt. Syftet var att se teman i projekten, och analysera dem utifrån teorier om läsning, för att på så sätt främja utveckling inom fältet. Fokus ligger på projektens övergripande teman, som målgrupp (t.ex. pojkar, ungdomar eller flerspråkiga barn), tolkning av begreppet läsning, fortbildning, digitala medier eller olika sorters samarbete. I kapitlet som fokuserar på samarbete undersöker Sandin samarbete som fenomen i lässtimulerande projekt. Hon presenterar två projekt: *Sambandscentral Språk* och *Språk-kedjan*.

Sambandscentral Språk syftade till att kartlägga vilka som var involverade i barn och ungas språkutveckling, för att sedan kunna utveckla verksamheten. Projektet drevs av Gotlands länsbibliotek och påbörjades 2006. Perspektivet var folkbibliotekariens, vilket ifrågasattes av en del, som ansåg biblioteken vara "små och udda aktörer" inom området (åtgärdsplan *Sambandscentral Språk* i Sandin 2011, s. 207). Sandin föreslår att de problem som uppstod i samarbetet kan bero på att parterna har olika mål med sin verksamhet.

Ytterligare en slutsats som Sandin drar efter att ha undersökt enkätsvar var att medan de övriga yrkesgrupperna (BVC-personal, rektorer, talpedagoger och specialpedagoger) hade relativt samstämmiga svar på vad deras uppdrag var, fanns ingen enhetlig syn från bibliotekarierna sida vad gällde språkutveckling: "Det ges snarare uttryck för *olika* yrkesidentiteter och bibliotekarierna kan inte sägas utgöra en homogen grupp i relation till synen på det egna uppdraget och barns språkutveckling" (Sandin 2011, s. 209-210). Samma otydlighet kring bibliotekariens roll tas upp av Kåring Wagman, som skriver att forskningen visar upp "en yrkeskår som har problem med att sätta fingret på vad som utmärker deras kompetens..." (2008, s. 27).

De övriga aktörerna föreföll ha förtroende för varandra, medan biblioteken inte sågs som en naturlig samarbetsparter. Bibliotekarierna gavs inte legitimitet i projektet, och vad de skulle kunna bidra med ifrågasattes av de övriga. Problem att få respekt och legitimitet kan bero på att bibliotekariers kompetens är bred, och för många utomstående oklar (Kåring Wagman 2008, s. 28).

För att tydliggöra de olika kompetenserna föreslås ökad dokumentation och utvärdering, vilket enligt Sandin kan hjälpa till att legitimera de olika aktörerna (2011 s. 212). Detta understryker även vikten av Danermarks fjärde punkt, att skillnader mellan aktörerna synliggörs (2000, s. 47). Legitimitet kan även uppnås genom att koppla verksamheten till forskning, för att på så sätt komma ifrån subjektivt tyckande. Utvärderingar kan "tvinga" personalen att problematisera och ifrågasätta sitt arbete, och genom detta kan yrkesidentiteten utvecklas och synliggöras. På detta sätt kan också det professionella objektet utkristalliseras.

Projektrapporten från *Sambandscentral Språk* tar också upp vikten av gränser. De inblandade måste vara medvetna om såväl sitt egna uppdrag som de övriga aktörernas, för att på så sätt undvika revirtänkande (Sandin 2011, s. 213).

Det andra projektet som Sandin har undersökt är *Språk-kedjan*. Detta treåriga projekt syftade till att hjälpa barn med identifierade språkavvikelse eller språkstörningar. Nya samarbetsformer skulle utvecklas, för att på så sätt bättre nå målgruppen. De involverade var bibliotek, logoped, BVC samt förskolepersonal.

Till skillnad från *Sambandscentral Språk* finns det i *Språk-kedjan* inget ifrågasättande av någon av

de inblandades kompetens. Medan samarbetet p.g.a. skillnader mellan de olika yrkesgrupperna inte alltid var helt smärtfritt menar tidigare utvärderare att projektet inte hade lyckats lika bra utan dessa skillnader och olika kompetenser (2011, s. 217). Alla inblandade hade såväl formell som reell legitimitet, och det fanns från början ett tydligt uttalat mål med projektet, som alla strävade mot. *Språk-kedjan* beskrivs som ett symmetriskt samarbete, i vilket alla behövs:

I *Språk-kedjan* gavs uttryck för att samarbetet byggde på prestigelöshet, respekt och lyhördhet, alla olika kompetenser var delar av ett större pussel. Den motsatta bilden ges i *Sambandscentral språk* där revirtänkande och brist på ödmjukhet lyfts fram som en orsak till att samverkan inte fungerade. (Sandin 2011, s. 220-221)

Sandin tar också upp möjligheten att i samarbete med andra renodla sin egen yrkesroll. I kontrasten till andra aktörer kan det egna uppdraget tydliggöras, och författaren menar att samarbete kan fungera som ett marknadsföringssätt, för att legitimera och synliggöra kompetensen hos en yrkesgrupp (2011, s. 223).

Sandin har efter genomgången av de olika projekten formulerat ett antal punkter som kan vara användbara vid utveckling av lässtimulerande projekt där flera aktörer ska samarbeta:

- Att gemensamt formulera ett tydligt syfte och mål för projekten för att skapa ett gemensamt professionellt objekt mellan olika aktörer.
 - Att förankra projekt hos ledningar för att ge möjlighet till att frigöra resurser i form av personal och tid.
 - Att involvera samverkansparter i ett tidigt skede (så att de inte bjuds in till ett färdigt projekt) för att skapa engagemang.
 - Att diskutera den egna yrkesrollen och målen för verksamheten. På så vis skapas en gemensam referensram som ger förutsättningar för en reell legitimitet i samverkan med andra aktörer.
 - Att tillvarata olika kompetenser genom tydlig rollfördelning.
 - Att dokumentera och sprida de erfarenheter som görs för att bidra till erfarenhetsutbyte och kunskapsutveckling
- (2011, s. 223)

Där Danermarks förutsättningar för samarbete är översiktliga och generellt hållna fokuserar Sandin på detaljerna, men likheter återfinns i såväl betydelsen av ett gemensamt syfte och mål som ledningens betydelse och tydlighet vad gäller skillnader mellan de inblandade aktörerna. Båda författarna är överens om att ett gemensamt mål och syfte är grundläggande för att ett projekt ska lyckas, och Sandin betonar att detta bör också formuleras gemensamt. Det framgår tydligt av Sandins undersökning att skillnader mellan yrkesgrupper inte måste vara ett hinder utan snarare kan vara en stor tillgång, så länge man förmår identifiera och tydligt definiera dessa skillnader. Betydelsen av att identifiera skillnader poängteras även av Danermark, som är mer specifik när han skriver att det kan gälla olikheter i synsätt, organisation och regelverk (2000, s. 47).

För min uppsats är dessa slutsatser relevanta för att se vilka förutsättningar som funnits eller saknats i de två samspelen, i Husby respektive Södertälje. Dessa är grunden till ett fungerande samarbete, som sedan kan analyseras mer ingående, i mitt fall med hjälp av Folkessons dimensioner, vilka beskrivs i 4.1.

3.5 Exempel på samarbeten med bibliotek

Eftersom Berättarministeriet är en så pass ny verksamhet finns det än så länge ingen forskning och inga uppsatser skrivna om deras verksamhet eller deras förhållande till andra aktörer. Det har dock skrivits en del om samarbeten mellan bibliotek och andra verksamheter. Mycket fokuserar på förhållandet mellan lärare och (skol)bibliotekarier, men det finns även en del skrivet om andra samarbeten, så som exempelvis BVC, fritidsgårdar, sjukhus, arkiv och museum. Jag har i mina exempel fokuserat på aspekter som tas upp av Sandin och Danermark i föregående avsnitt, och då främst betydelsen av ett gemensamt mål samt synliggörandet av skillnader mellan inblandade aktörer.

Både Danermark och Sandin understryker vikten av att alla inblandade aktörer känner till syftet med projektet samt att det finns ett klart definierat mål. Detta hör ihop med det gemensamma professionella objektet, som beskrivs mer utförligt i 4.1.4.

Marie Johansen, utvecklingsledare vid Regionbibliotek Stockholm, utvärderar projektet *Rinkeby bibliotek adopterar en författare*, som ägde rum 2010-2011. Syftet med projektet var att pröva en ny modell för samarbete mellan skola, bibliotek och författare, och ställer frågor kring vad samarbete egentligen är och hur det kan uppnås, inte bara i detta projekt utan även i andra, likartade projekt. Projektet beviljades medel från Stadens kulturråd.

Vad gäller vikten av gemensamma mål fann Johansen att biblioteket och författaren Eva Susso hade ett gemensamt professionellt objekt i de mål som satts upp för projektet, men att dessa inte delades av skolan, vars mål "förmodligen var att använda sig av en författare för att nå de mål som man har enligt läroplanen" (Johansen 2013, s. 67). Enligt Rydsjö och Elf kan den här typen av problem bero på att folkbibliotekens uppdrag är att stimulera barns läslust och nyfikenhet medan skolans uppdrag är mer formaliserade och bygger på att barnen ska uppnå vissa mål (2007, s. 28).

Johansen frågar sig i Rinkeby-projektet vad folkbibliotekets professionella objekt är när det gäller det läsfrämjande arbetet, och funderar över huruvida detta kanske är för otydligt, eftersom det finns många professionella objekt. Folkbiblioteken har många prioriterade grupper och många yrkesmål, och det blir då desto viktigare att tydligt definiera ett professionellt objekt för specifika projekt eller delar av verksamheten (2013, s. 100)

Rydsjö och Elf går i *Studier av barn- och ungdomsbibliotek* (2007) igenom forskning som dittills hade gjorts inom ämnet barn- och ungdomsbibliotek. Syftet med studien var att presentera aktuell forskning höja kompetensen hos personal, och att dessutom ge personalen möjlighet att sätta in sitt eget arbete i ett större ämnesmässigt sammanhang. Även Rydsjö och Elf understryker betydelsen av ett gemensamt, tydligt mål, och konstaterar att flera studier bland de undersökta visar att när skolbibliotekarien och läraren har tydliga och gemensamma mål kring läsfrämjande insatser uppnås bättre resultat. Som ett exempel på detta lyfter de fram projektet *Listiga räven*, som genomfördes i Rinkeby (Rydsjö & Elf 2007, s. 132). I detta projekt samarbetade en skolklass under fem år med biblioteket i Rinkeby.

Mål måste förankras hos ledning och alla inblandade parter redan från början (Sandin 2011, s. 112), vilket även tas upp av Johansen, som menar att projekt där alla aktörer inte fått diskutera målen kan leda till en asymmetrisk maktbalans. Johansen skriver om *Rinkeby bibliotek adopterar en författare*

att "[m]an hade inte klargjort de olika yrkesrollerna och uppnått reell legitimitet. I och med inbjudan till något "redan färdigtänkt" skapas en asymmetrisk maktbalans, som i och med det förhindrar tydliggörandet av yrkesroller, annat än i cementerande bemärkelse" (Johansen 2013, s. 68). Det "redan färdigtänkta" är i detta fall bibliotekets och författarens verksamhet, dit lärarna och barnen kom liksom på besök (2013, s. 98), och Johansen påpekar att "klartecken är inte detsamma som samarbete", eftersom biblioteket och författaren inte hade fått ett uppdrag av skolledningen (ibid.)

Skillnader mellan de olika aktörerna måste synliggöras, skriver Danermark. Även Sandin menar att detta är viktigt, för att på så sätt tillvarata kompetenser på bästa sätt, och inte riskera att gränser mellan olika aktörer suddas ut. Hansson skriver om samverkan mellan bibliotek och skola, och även hon menar att för att detta ska fungera krävs djupare kunskaper om varandras professioner (2002, s. 16). Vikten av detta kan ses i Johansen, som konstaterar att eftersom man inte i förväg diskuterade vad man tillsammans kunde uppnå suddades de olika professionernas kompetenser ut och vissa av samspelet karakteriserades snarare av en känsla av konkurrens än samarbete (Johansen 2013, s. 72). Johansen slår fast att yrkesrollerna måste tydliggöras för att reell legitimitet och en symmetrisk maktrelation ska kunna uppnås (Johansen, s. 73). Deltagande parter måste vara med på lika villkor.

Författaren som deltog i projektet *Rinkeby bibliotek adopterar en författare*, Eva Susso, upplevde att förhållandet till skolorna till en början präglades av en viss skepticism. Hon beskrev skolan som en ganska sluten värld, och utanförstående som inte är en del av samma "system" blir lätt ifrågasatta (Johansen 2013, s. 71). Synliggörande av de inblandades kompetenser hade förhindrat denna typ av stereotypisering, och man hade lättare kunnat se vad alla inblandade kunde bidra med.

Beth Juncker, som forskar i barn och barnkultur vid Köpenhamns universitet, diskuterar i ett kapitel av antologin *Barnet, platsen, tiden* (2010) villkor, utmaningar, teorier och begrepp inom barnbibliotekens värld. Juncker beskriver samarbetet mellan danska skol- och barnbibliotek och menar att skillnaderna mellan dessa två måste tydliggöras för att samarbetet ska bli meningsfullt (Juncker 2010, s. 242). De lyder under olika sektorer: skolbiblioteket hör till utbildningssektorn, folk- och barnbiblioteket till kultursektorn, med allt vad det innebär: "Folk- och barnbiblioteken är knutna till kultursektorn, till fritiden, frivillighet och personliga intressen [...] Skolbibliotek är knutna till utbildningssektorn, till skoltid, undervisningsplikt och ämnesmässig kompetensutveckling" (2010, s. 243)

Juncker fortsätter med att konstatera att "Ställt till sin spets är barnbiblioteken barnens, skolbiblioteken skolans" (ibid.) och menar att dessa skillnader innebär att de också har olika professionella kulturer, värderingar och mål. Kultursektorn präglas av estetisk filosofi och kulturteori, medan utbildningssektorn har en pedagogisk filosofi och pedagogisk-psykologiska utvecklingsteorier (ibid.), och dessa olika kulturer och teorier kan skapa problem i det samarbete som ofta förväntas existera mellan olika sorters bibliotek. Juncker konstaterar dock att det är skillnaderna mellan de två som är styrkan, om man lyckas utveckla och stärka dem (2010, s. 264).

Även Svensson och Ögland beskriver betydelsen av att synliggöra skillnader och kompetenser, och de vinster som följer. Författarna har i *Läsfrämjande samarbete i Mölnbo* (2014) utvärderat litteraturprofilen på förskolor i Mölndal, vilket genomförts som ett samarbete mellan förskola, familjedaghem och folkbibliotek. Ögland konstaterar att:

[a]tt samarbeta som två professioner innebär inte bara att man delar med sig av sin egen kompetens utan också att man förstår vilken kompetens man kan

efterfråga [...] Det kan också, menar jag, handla om att bibliotekariernas kompetens blivit tydligare för förskollärarna vilket skulle kunna innebära att förståelsen för varandras respektive praktik blivit större (Ögland i Svensson & Ögland 2014, s. 36).

Genom att tydliggöra skillnader mellan de inblandade yrkesgrupperna utvecklas samarbetet, samtidigt som förståelsen och respekten mellan de inblandade ökar. Detta innebär att de får mer insikt i varandras professionella objekt, vilket gör att de så småningom kan skapa ett gemensamt professionellt objekt i samarbetet. Både förskolelärare och bibliotekarier framhöll vikten av ett symmetriskt samarbete, där de inblandade är jämlika. Dagbarnvårdarna uppfattade samarbetet som mer krävande än förskolelärarna, vilket författarna härleder till en skillnad i makt och kunnande, i att de förstnämnda inte alltid har högskoleutbildning (2014, s. 9).

Det finns ofta en osäkerhet kring samarbetsparters kompetenser, men just synliggörandet av dessa ses som en av de positivaste effekterna av samarbeten, skriver Sandin. Vidare konstaterar hon att man i samarbeten med andra även tydliggör sin egen kompetens (2011, s. 112-113).

Danermark (2000) tar upp "myten om personkemi", och menar att samarbeten inte misslyckas p.g.a. detta, utan andra, mer grundläggande problem. Johansen tar dock upp vikten av att träffa "rätt personer". Inför projektet i Rinkeby genomförde Susso tillsammans med en eller flera bibliotekarier en "turné" på olika skolor, för att presentera idén kring projektet och samarbetet mellan skola, bibliotek och Susso själv. Mötena var väldigt olika sinsemellan, och anmälningarna från skolorna berodde till stor del på vem de fått träffa. I vissa fall fick de träffa hela personalstyrkan, i andra fall endast skolbibliotekarien, i ett fall en av lågstadielärarna som sedan själv skulle informera de övriga lärarna. Johansen konstaterar att avgörande är att träffa personer som är intresserade, vilket gränsar till personkemi men även till betydelsen av ledningens attityd, eftersom det till stor del är ledningen som avgör vem projektledare får träffa (Johansen 2013, s. 64-66).

Även Sandin framhåller "personberoendet" i samarbeten och att det ofta blir svårt att ersätta den "eldsjäl" som initierat samarbetet till att börja med (2011, s. 110). Vidare skriver Sandin att

Personkännedom är viktig vid projekts inledningsfas för att undersöka om det finns intresse för projektet hos en tänkt samarbetspartner. Goda kontakter är också en förutsättning för att kommunikationen mellan olika verksamheter ska fungera samt naturligtvis för att projektet ska kunna genomföras på önskat sätt (2011, s. 111)

Ledningens attityd är också något som tas upp av både Danermark och Sandin, och den sistnämnda skriver att "[v]ikten av att strukturera och förankra projekt, både gentemot chefer, kollegor och samarbetspartner påtalas i fler rapporter" Som exempel nämner hon projektet LÄSKRAFT, där hon konstaterar att förankring och uppbackning av chefer och rektorer är avgörande för framgångsrika projekt. (Sandin 2011, s. 58).

Dessa exempel är användbara för min studie dels eftersom de illustrerar hur samarbeten med bibliotek kan se ut, och dels eftersom såväl Sandin (2011) som Johansen (2013) använt sig av Folkessons teori om samspel mellan olika yrkesgrupper för att analysera samspelet. Detta hjälper mig att känna igen mönster i min egen studie. Eftersom det ännu inte gjorts några studier av Berättarministeriet har jag här fokuserat på bibliotekssamarbeten kring olika läsprojekt, vilket till

viss del liknar det samarbete som skulle kunna finnas mellan Berättarministeriet och biblioteken.

4. Teori

För att besvara mina forskningsfrågor har jag valt att använda mig av dels Folkessons teori om samspel mellan olika yrkesgrupper, och dels en taxonomi utvecklad för att konkretisera samarbete mellan bibliotek och föreningsliv. Den förstnämnda har använts flitigt av såväl forskare inom ämnet, som i master- och magisteruppsatser inom biblioteks- och informationsvetenskap och pedagogik.

4.1 Folkessons teori om dimensioner vid samspel

Medan det inte råder några tvivel kring huruvida "bibliotekarie" är ett yrke gäller inte detsamma för den andra parten i min undersökning, nämligen de anställda på Berättarministeriet. Detta komplicerar naturligtvis appliceringen av Folkessons, eller någon annans, teori om samspel mellan olika yrkesgrupper; Berättarministeriet-anställd är inte ett yrke, och de anställda har inte heller en gemensam bakgrund i utbildning eller tidigare arbeten. För att ytterligare komplicera saken är Berättarministeriet en ny verksamhet, där en kultur eller tradition troligtvis inte hunnit få fäste. Icke desto mindre anser jag att Folkessons teori kan användas för att analysera deras samspel. Det rör sig helt tydligt om två grupper, även om en av dessa inte kan definieras som en "yrkesgrupp". Det intressanta blir mötet mellan dessa två grupper.

Jag har alltså, trots problemen nämnda ovan, valt att analysera förhållandet mellan biblioteken och Berättarministeriet med hjälp av Lena Folkessons teori om samspel mellan olika yrkesgrupper. Lena Folkesson är forskare vid institutionen för pedagogik och didaktik vid Göteborgs universitet och fokuserar i sin forskning på profession och skola. Hon forskar även kring samverkan, då speciellt mellan olika yrkesgrupper i skolans värld.

Teorin användes från början för att undersöka förhållandet mellan bibliotek och skola, men Sandin skriver att "teorin är användbar även utanför den specifika kontexten då den ger analysverktyg för att undersöka samarbete generellt som fenomen" (2011, s. 199), och författaren använder den för att undersöka samarbetet mellan bibliotek och andra aktörer så som BVC och logopedier och förskolor. Folkessons teori används även av Johansen i utvärderingen av samspelet mellan bibliotek, skola och författare i projektet *Rinkeby bibliotek adopterar en författare* (2013), samt i ett flertal uppsatser på masternivå inom inom biblioteks- och informationsvetenskap.

Folkesson genomförde, inom ramen för projektet Lärande via skolbiblioteket (LÄSK), en studie av hur bibliotekspersonal och pedagoger ser på "det samspel som förekommer/förväntas förekomma dem emellan" (Folkesson 2007 s. 71), och hur man kan beskriva detta samspel. Bakgrunden är att bibliotekarier och lärare har olika utbildningar, yrkestraditioner och yrkeskulturer och att detta påverkar den gemensamma verksamheten (ibid.).

Folkesson presenterar tre dimensioner som kan användas för att förstå samspelet mellan i detta fall lärare och bibliotekarier. Dessa tre är:

- *yrkesdimensionen* (som i sig består av underdimensionerna *yrkesidentitet* och *yrkeskultur*)
- *maktdimensionen*
- *legitimitetsdimensionen*

Det är utifrån dessa tre dimensioner jag undersöker samspelet mellan Berättarministeriet och

biblioteken. Dimensionerna hjälper mig att besvara forskningsfrågorna och se mönster i de olika samspelet. Folkessons teori kommer särskilt väl till pass för att besvara frågan om likheter och skillnader mellan de två biblioteken, där jag kan se aspekter som kan ha spelat in i de olika samspelet.

4.1.1 Yrkesdimensionen

Vad gäller yrkesdimensionen refererar Folkesson till Monica Hansen, som i sin avhandling *Yrkeskulturer i möte* (1999) tar upp samspelet mellan lärare och fritidspedagoger.

Yrkesidentiteten formas dels av de formella krav som ställs, och dels av informella krafter, som skapas i interaktionen med andra inom samma yrke såväl som andra yrkesgrupper (Folkesson s. 78), och denna yrkesidentitet är ofta en del av självbilden: den säger något om vad man *är* (Hansen 1999, s. 38). Hansen definierar i sin avhandling yrkesidentitet som "individens egen påverkan och tolkning av yrket och yrkeskulturen såväl som yrkesgemensamma innebörder och symboler" (1999, s. 32).

Ordet "yrkesroll" är förvisso vanligt förekommande, men ur ett sociologiskt perspektiv är en roll något som tilldelas, och påtvingas utifrån. För att komma ifrån denna maktutövning kan man alltså istället använda sig av ordet "yrkesidentitet", som något som individen själv formar (Hansen 1999; Folkesson 2007). Hansen har i sitt ordval inspirerats av Tajfel, som använde begreppet "social identity", som han menar är "den del av individens självuppfattning som kan härledas ur tillhörigheten till en viss social gruppering, inklusive de värderingar och den känslomässiga betydelse denna tillhörighet har" (Tajfel 1982 i Hansen 1999, s. 31). Jean Lave och Etienne Wenger menar att yrkesidentiteten endast kan utvecklas i samspel med andra: att man på detta sätt tillägnar sig sätt att handla och tänka och blir "en av oss" (Lave & Wenger i Kåring Wagman 2008, s. 13).

Den andra delen av yrkesdimensionen, *yrkeskulturen*, beskrivs av Hansen som att den är sättet på vilket personer med samma utbildning på samma arbetsplats uppfattar det dagliga yrkesverksamma livet. (Hansen 1999, s. 25). Yrkeskulturer formas av såväl teori som praktik, och påverkas enligt Hansen mycket av "tidigare generationer" (1999, s. 39). Hansen studerar i sin avhandling yrkeskulturer i möten, och poängterar att det är just mötet, skärningsfältet, mellan två yrkesgrupper som är centralt, inte hur de respektive yrkeskulturerna yttrar sig eller beskrivs generellt (1999, s. 33).

Möten mellan olika (yrkes)kulturer är inte alltid friktionsfria. Missförstånd uppstår ofta p.g.a. att man ser världen utifrån sina egna kulturella perspektiv, och tolkar de som inte ser samma sak som att de har fel. I samband med kulturkrockar tar Hansen upp det av Turner myntade begreppet "Tajfel's law", som är besläktat med det sociologiska begreppet stereotypisering. Tajfel's law säger att människor har en tendens att betona *skillnader* mellan sin egen och andra grupper, och betona *likheter* inom grupper. Dessa skillnader ges även olika värden, och egenskaper för den grupp man själv tillhör bedöms som positiva, medan den andra gruppen och dess egenskaper ses som mer negativa (Hansen 1999, s. 42).

Folkesson förklarar stereotypisering med att "... lärare tenderar att betona skillnader mellan skolbibliotekarier och lärare som grupper betraktade, utifrån tanken att alla lärare är 'lika' och alla skolbibliotekarier är 'lika' och bortse från att det finns stora individuella skillnader bland lärare likväl som bland skolbibliotekarier (2004, s. 106).

Ett annat exempel på stereotypisering rör vad Folkesson kallar "den andre". Detta begrepp förknippas ofta med Simone de Beauvoir och hennes bok *Det andra könet* (1949), i vilken författaren diskuterar "othering" och kvinnan som "den andra", dvs. det avvikande från normen som är mannen. Kvinnan bedöms som underlägsen eftersom hon inte är som normen (Bergoffen 2014). Grundtanken är dock densamma i Folkessons fall, där det rör sig om samarbete mellan lärare och skolbibliotekarier, och hon konstaterar att det ofta verkar röra sig om någon slags brist hos den andre som förhindrar samarbete. "Den andre" uppfattas behöva förändras för att samarbete ska kunna uppstå: "Det gemensamma i uppfattningen är en viss misstro och osäkerhet när det gäller "den andres" kompetens, som betonar det särskiljande och uppfattas som hämmande för möjligheterna till fördjupat samarbete" (Folkesson 2006, s. 101).

Stereotypiseringar måste dock inte vara permanenta. Sandin skriver att man genom ett välplanerat samarbete som synliggör de olika gruppernas kompetenser kan upphäva negativa stereotypiseringar: "Skillnader mellan grupperna kan då ses som tillgångar genom att skilda kunskaper och kompetenser kan komplettera varandra" (2011, s. 202).

4.1.2 Legitimitetsdimensionen

Legitimitetsdimensionen kan förstås utifrån tre nivåer: formell, erövrad och reell legitimitet (Folkesson 2004, s. 111f). Den *formella legitimiteten* fås utifrån, genom utbildning, styrdokument och ledningen. I utbildningen får personen ett formellt kvitto på att hen har vissa kompetenser och i Folkessons exempel ges formell legitimitet även av skolledningen, som legitimerar uppdraget och ger förtroende till personen i fråga.

Reell legitimitet uppnås dock inte per automatik, utan behöver *erövrats* genom att synliggöra vilka kompetenser och kunskaper man besitter (Folkesson 2007, s. 80). Om en aktörs kompetens inte förstås av övriga samarbetsparter kan reell legitimitet utebli, då övriga inte ser vad som skulle tillföras av denna första aktör. Lösningen kan i så fall vara att synliggöra denna (Folkesson 2007, s. 220). Folkesson konstaterar att det konkreta samspelet mellan skolbibliotekarie och lärare rymmer möjligheter att visa upp kompetenser och att när legitimitet väl erövrats kan detta leda till att samarbetet kan utvecklas, på individ- och/eller gruppnivå. Sandin skriver att legitimitet även kan erövrats genom dokumentation, där man kopplar verksamheten till forskning och på så sätt får ett objektivt bevis på kompetensen (2011, s. 211-212).

4.1.3 Maktdimensionen

Maktdimensionen i Folkessons teori rör det Foucault kallar makt och vetande, och Folkesson kopplar detta till var samspelet tar plats, det vill säga på vems arena det sker. I Folkessons exempel rör det sig om skolbibliotekarier och lärare, vilket innebär att när de vistas i biblioteket ligger makten och vetandet hos bibliotekarien. Hen vet hur biblioteket är organiserat och hur man ska bära sig åt för att hitta det man söker. Läraren uppfattar sig däremot ha makten och vetandet vad gäller läroplanen och ämneskunskap (Folkesson 2007 s. 79).

Enligt Foucault är makt en alltid närvarande komponent i sociala interaktioner, och detta kan ses som ett hot eller en möjlighet. Folkesson skriver att "[m]akt och vetande implicerar och förutsätter varandra och i varje social relation kan vi återfinna *en dynamisk växelverkan mellan dessa aspekter*" (2007, s. 79), och enligt Foucault är vetande oskiljbart från makt. Maktrelationen är ständigt i rörelse och förändring (Folkesson 2007, s. 80), och kan ta sitt uttryck i symmetriska eller

asymmetriska maktförhållanden parterna emellan. Sandin konstaterar att maktdimensionen kan ta sig uttryck i "revirtänkande" som har sin grund i att de inblandade aktörerna inte är säkra på vare sig sitt eget eller de andras uppdrag och kompetenser (Sandin 2011, s. 213). Den här osäkerheten kan skapa ett asymmetriskt maktförhållande. Detta är dock, som nyss nämnts, inte ett permanent tillstånd, utan kan förändras om kompetenser tydliggörs och alla deltar på lika villkor (Johansen 2013, s. 74).

Den allmänna symmetrin i samspel är beroende av alla tre dimensionerna. Ett asymmetriskt samspel kan bero på att de inblandade inte är jämställda rent utbildningsmässigt, vilket Folkesson exemplifierar med förhållandet mellan biblioteksassistent och lärare (Folkesson 2007, s. 74). Sandin menar att samspel där endast den ena parten tillskrivs kompetens och kunskap oundvikligen blir asymmetriskt (2011, s. 213), och att man genom att synliggöra alla inblandades kompetenser och välja att se olikheter som något positivt kan skapa ett symmetriskt samarbete, eftersom alla då blir jämbördiga (2011, s. 202). Samma sak konstateras av Johansen, som menar att yrkesroller och medföljande kompetenser måste vara tydliga och synliga för att uppnå ett symmetriskt samspel (2013, s. 73).

4.2.4 Professionellt objekt

Folkesson tar även upp vikten av det hon kallar ett *gemensamt professionellt objekt*. Begreppet professionellt objekt myntades av Carlgren och Marton, som beskriver det professionella objektet som det som ett yrke är till för att åstadkomma, och menar att förstå sitt professionella objekt innebär att ha insikter i hur det är beskaffat (2000, s. 25).

Folkesson menar att ett gemensamt professionellt objekt kan innebära att de inblandade yrkesgruppernas olika kompetenser utnyttjas till fullo, och hjälper varandra och underlättar varandras arbete (2004, s. 113). För att kunna skapa ett gemensamt professionellt objekt är det viktigt att de olika gruppernas kompetens tillvaratas och uppmärksammas, och genom detta kan samspelet mellan dem förbättras (Folkesson 2007 s. 81). Sandin rekommenderar att man vid planering av ett samarbete tidigt bjuder in samarbetspartners, för att på så sätt låta allas kompetenser och idéer komma fram. Detta hjälper till att skapa ett gemensamt syfte med arbetet och samarbetet, vilket är en förutsättning för ett gemensamt professionellt objekt (2011, s. 222).

De olika aktörernas professionella objekt måste inte nödvändigtvis vara samma, bara det har ett gemensamt mål med den gemensamma verksamheten, och Johansen skriver att om man "råkar" uppfylla mål för respektive yrkesgrupp får detta ses som en bonus (2013, s. 98).

4.2.5 Sammanfattning Folkesson

Dessa aspekter eller dimensioner kan alltså användas för att förstå samarbete eller samspel mellan olika yrkesgrupper. Den första dimensionen rör yrket och de krockar som kan uppstå utifrån olikheter däri. Legitimitetsdimensionen behandlar den rätt parter uppfattar sig själva ha, i förhållandet till andra i samarbete. Maktdimensionen understryker vikten av att kompetenser synliggörs och att alla parter ses som jämlika. Att synliggöra kompetenser och kunskap kan skapa såväl reell legitimitet som en symmetrisk maktrelation, och genom detta kan man även upphäva stereotypisering och fördomar av olika slag av "den andra". Alla parter måste vara införstådda med vad övriga inblandade kan bidra med i samarbetet, annars blir maktrelationen asymmetrisk.

Ett gemensamt professionellt objekt är nödvändigt för att alla inblandade ska sträva åt samma håll, och i detta ligger även de övriga dimensionerna om samspel. Ett gemensamt professionellt objekt bygger på att alla samarbetsparter känner till och har förtroende för varandras respektive förmågor inom ämnet, och förstår varandras betydelse för samarbetet. Sandins ord om att i ett samarbete vara en del av ett större pussel sammanfattar innebörden av ett gemensamt professionellt objekt och ett välfungerande samarbete: skilda kompetenser och kunskaper lägger olika pusselbitar, men man är från början överens om vad pusslet ska föreställa.

Som jag ser det hör alla dessa dimensioner och aspekter tätt ihop och är beroende av varandra. Om brister finns i legitimitetsdimensionen påverkar detta även maktdimensionen. Vad gäller just legitimitetsdimensionen beskriver Folkesson det som tre nivåer (formell, erövrad och reell legitimitet) men jag skulle säga att den erövrade legitimiteten inte är en nivå utan snarare ett medel för att nå den reella legitimiteten, eftersom det inte är möjligt att "stanna" på den erövrade nivån. Sätt att erövra den reella legitimiteten kan vara att synliggöra kompetenser, och enligt mitt material verkar den kunna nås även med konkreta framgångar som på något sätt bekräftar nyttan eller värdet i det man gör.

I min uppsats använder jag Folkessons teori för att belysa olika aspekter av samspelet. Med hjälp av de olika dimensionerna kan jag lättare se mönster och tendenser i mina intervjuvar, även om teorin inte kan sägas beskriva hela förhållandet mellan Berättarministeriet och respektive bibliotek. Utifrån dimensionerna kan jag se var, om någonstans, det finns brister i förhållandet. Folkessons teori används främst för att besvara min andra forskningsfråga: Vilka likheter och skillnader finns mellan de två biblioteken, som kan ha påverkat samspelet?, där den hjälper mig analysera förhållandena bortom det som är synligt för blotta ögat, så som fysiska förutsättningar eller skillnader i organisationerna.

4.2 Öglands taxonomi

För att på ett överskådligt sätt kunna jämföra de två bibliotekens samarbete med respektive Berättarministerium har jag valt att använda mig av en taxonomi som utvecklats av Malin Ögland, länsbibliotekarie och tidigare utvecklingsledare på Regionbibliotek Stockholm.

Taxonomier användes ursprungligen inom naturvetenskapen, och utvecklades av Benjamin Bloom, som definierade kunskap i sex hierarkiska nivåer, som från lägre till högre är: faktakunskap, förståelse, tillämpning, analys, syntes och värdering (NE.se). Forskaren David Loertscher har utvecklat taxonomier för att beskriva samarbete mellan skolbibliotekarier och lärare (Ögland 2013, s. 9). Dessa går från ett tillstånd där grupperna helt sköter sig själva, till den högsta nivån, där man samarbetar om elevernas lärande. Precis som Folkesson reflekterar Ögland över det professionella objektet, och skriver att "[k]anske kan man också säga att de olika nivåerna uttrycker olika nivåer av det professionella objektet?" (2013 s. 10).

Ögland, har i *Taxonomier - verktyg för biblioteksutveckling* (2013) utvecklat ett antal förslag till taxonomier för samarbeten mellan bibliotek och andra aktörer. Författaren tar upp samarbeten med BVC, äldreomsorg, föreningsliv och olika former av skolsamarbeten. Berättarministeriets verksamhet låter sig inte helt lätt klassificeras, då det är ett samverkansprojekt mellan kommun, näringsliv och den ideella sektorn, men av Öglands förslag anser jag att Berättarministeriet mest liknar föreningslivet i sin verksamhet. Medan övriga aktörer i Öglands taxonomier har ett uppdrag att samarbeta med biblioteken föreligger inget sådant formellt krav för föreningslivet, även om vissa

föreningar skulle tjäna på att samarbeta med bibliotek (2013, s. 6). Detta är sant även för Berättarministeriet. Ögland poängterar att taxonomin tagits fram utifrån bibliotekens uppdrag, och kanske inte nödvändigtvis passar lika bra för att beskriva föreningarnas samarbete med biblioteken (2013, s. 90).

Taxonomin för samarbete mellan bibliotek och föreningsliv består av sju nivåer.

1. På den första nivån använder föreningar endast biblioteket för att sprida information om sin egen verksamhet, genom broschyrer eller utställningar.
2. Biblioteket har sporadiskt samarbete med föreningar som har en verksamhet som tangerar bibliotekets uppdrag. Föreningar kan hyra lokal av biblioteket eller anordna möten på biblioteket.
3. Biblioteket har kartlagt det lokala föreningslivet och satt det i relation till bibliotekets medieutbud. Bibliotek och förening marknadsför föreningens aktiviteter tillsammans och biblioteket försöker genom föreningen att nå nya grupper.
4. Bibliotek och förening genomför, planerar, finansierar och marknadsför tillsammans program som kan kopplas till bådas verksamhet
5. Bibliotek och förening planerar verksamhet tillsammans som föreningen sedan helt eller delvis genomför med allmänheten som målgrupp
6. Bibliotek och förening samverkar och utnyttjar respektive specialistkompetens, vilket vidgar båda gruppernas verksamhet eller kompetens.
7. Biblioteket har ett uppdrag att samverka med föreningslivet för att på olika sätt höja kommuninvånarnas livskvalitet.
(Ögland 2013, s. 30-31)

Ögland påpekar att nivåerna på intet sätt är absoluta, och att målet inte är att nå den högsta nivån. Författaren tar upp ett exempel på en bibliotekarie som bara ville använda taxonomin som ett internt arbetsredskap och inte gentemot t.ex. politiker, som kanske annars skulle vilja att de nådde upp till högsta nivån utan att förstå vad som skulle krävas för det (2013, s. 68). Målet med dessa taxonomier är alltså inte att nå den högsta nivån, utan den är tänkt att vara "nästan intill visionär" (2013, s. 10). Alla verksamheter kanske inte tjänar på att nå "den högsta nivån" av samverkan, utan fungerar som bäst när vissa saker koordineras och andra lämnas åt respektive aktör. Poängen är snarare att konkretisera var man befinner sig och vart man vill.

Ögland framhäver också att man bör "intä ett kritiskt och ständigt reflekterande förhållningssätt" gentemot taxonomierna, eftersom de annars kan riskera att låsa fast verksamheter vid alltför snäva beskrivningar. Utveckling är dynamisk, vilket inte kan återspeglas i en taxonomi, men de kan icke desto mindre vara användbara för att bryta ner teoretiska begrepp till en praktisk tillämpning (2013, s. 90).

I min uppsats använder jag Öglands taxonomi som ett sätt att försöka konkretisera förhållandet mellan de två biblioteken och respektive Berättarministeriet, och främst då i den första frågan: Hur ser förhållandet mellan Berättarministeriet och biblioteken ut? Där Folkessons teori är mer abstrakt kan Öglands taxonomi förhoppningsvis på ett mer direkt sätt beskriva eventuella skillnader i

samspelet.

5. Metod

För att kunna svara på mina forskningsfrågor behöver jag prata med de inblandade, varför en kvalitativ metod är optimal. Nolin skriver att kvalitativa forskningsmetoder att dessa går ut på att förstå folks förståelse (2013) och Bryman beskriver den kvalitativa forskningsmetoden som en vilja att se händelser, skeenden eller värden utifrån den studerades egna perspektiv (1997, s. 77).

Då jag är intresserad av att lära mig hur de inblandade själva ser på samarbetet eller bristen därav förefaller intervjuer som det givna valet. Kvale och Brinkmann beskriver den kvalitativa forskningsintervjun som en metod med vilken man "...söker förstå världen från undersökningspersonens synvinkel, utveckla mening ur deras erfarenheter, avslöja deras levda värld som den var före de vetenskapliga förklaringarna" (2009, s. 17). Semistrukturerade intervjuer följer en intervjuguide men låter både intervjuaren och den intervjuade prata relativt fritt, utifrån i förväg förberedda teman. Kvale och Brinkmann beskriver de sju stadier som kan vara bra att ha med vid en intervjuundersökning: tematisering, planering, intervju, utskrift, analys, verifiering och rapportering (2009, s. 118).

Kvale och Brinkmann skriver om det första stadiet att man bör klargöra *varför* och *vad* innan man tar itu med *hur* (ibid.), alltså ha klart för sig vad det är man ska ta reda på, och varför. För att göra detta går jag tillbaka till syftet med min uppsats, vilket är att "att utifrån teorier om samspel mellan olika yrkesgrupper beskriva hur förhållandet mellan Berättarministeriet och de två biblioteken har sett ut mellan 2011 och idag, hösten 2014. Då samarbetsnivån förefaller skilja sig åt mellan de två biblioteken kommer jag i uppsatsen även att undersöka potentiella orsaker till detta, samt hur de intervjuade från biblioteken ser på frågan". För att tematisera intervjun återvänder jag till mina forskningsfrågor. Det som tas upp i frågorna rör dels samarbete mellan de två parterna, dels professionsaspekten, hur de ser på varandra. Mina teman blir därför *samarbete* och *profession (syn på varandra)*.

Kvale och Brinkmann skriver att man i en intervju bör undvika att ställa "varför-frågor": "Frågan varför intervjupersonerna upplever och handlar som de gör är främst en uppgift för forskaren att bedöma, och intervjuaren kan här gå längre än intervjupersonernas självförståelse" (2009, s. 149), och jämför med en läkare som ställer en diagnos, som inte frågar patienten varför denne är sjuk, utan snarare hur hen mår. Detta är användbart för mina intervjuer, då mina intervjupersoner inte nödvändigtvis har svaret på varför samarbete uppstått eller inte uppstått.

5.1 Etik i intervjuer

Under ett inledande samtal med en av bibliotekarierna uppkom frågan om anonymitet. Denscombe skriver att det i allmänhet är god sed att avstå från att publicera forskning i vilken deltagande individer eller personer kan identifieras (2004, s. 218). Han poängterar dock att det finns tillfällen då man kan göra avkall på denna konvention, men att man vid dessa tillfällen måste vara "absolut säker på att de relevanta instanserna har godkänt en sådan publicering av verkliga namn och identiteter - och att detta godkännande ska vara skriftligt" (ibid.).

Eftersom det endast finns två Berättarministerium och därtill två för min undersökning relevanta bibliotek blir det i stort sett omöjligt att garantera intervjupersonernas anonymitet. Även om

biblioteken döptes om till Bibliotek A och Bibliotek B skulle det vara relativt lätt att se vem som sagt vad. Således var den enda lösningen att upplysa intervjupersonerna om denna brist, med förhoppning om att de ändå skulle vilja delta. Jag har så långt det varit möjligt anonymiserat deltagarna, vilket här inneburit att jag använt mig av pseudonymer istället för deras verkliga namn.

5.2 Urval

För att kunna besvara mina frågor om samarbetet med Berättarministeriet behövde jag från bibliotekens sida prata med de som haft mest kontakt med Berättarministeriet. Jag har inte begränsat mig till att endast prata med barn- och ungdomsbibliotekarier, utan snarare valt att intervjua personer som jag, efter att ha pratat med inblandade, fått uppfattningen hade koll på verksamheten och samspelet mellan de två. Jag intervjuade totalt fyra biblioteksanställda: två från vardera bibliotek.

Vad gäller Berättarministeriet ämnade jag intervjua respektive verksamhetssamordnare i Husby och Södertälje, samt Dilsa Demirbag-Sten, som är verksamhetsansvarig för hela Berättarministeriet. Det visade sig dock vid förfrågan att Demirbag-Sten var på resande fot och uppbokad året ut. Då antalet anställda på Berättarministeriets kansli är väldigt få, fanns det inte heller någon annan som hade tid. Vid förfrågan till respektive Berättarministerium fick jag veta att av totalt fyra anställda var tre nya och hade således endast arbetat där i cirka två månader, vilket gjorde mina intervjufrågor väldigt svåra att besvara. Det verkade även komplicerat att få tag på tidigare anställda, som gått vidare till andra jobb eller gått på föräldraledighet. Den intervju jag genomförde på plats blev därför relativt kortfattad. Detta gör att perspektivet blivit i princip enbart bibliotekens.

5.3 Genomförande

Jag skickade inför intervjuerna ut ett e-mail med presentation av mig själv och information om uppsatsens syfte, samt förslag på intervjutider. Jag upplyste intervjupersonerna om deras rätt att när som helst dra sig ur, samt att deras svar skulle behandlas anonymt och endast användas för denna uppsats.

Intervjuerna genomfördes på respektive deltagares arbetsplats och de tog cirka 30 minuter. Innan intervjuerna påbörjades informerades deltagarna om att de har rätt att när som helst dra sig ur, att deras svar kommer att anonymiseras (så långt det är möjligt, se avsnitt 5.1) samt vad undersökningen går ut på. Detta kallas informerat samtycke, vilket även inkluderar information om konfidentialitet och vem som kommer ha tillgång till intervjumaterialet (Kvale och Brinkmann 2009, s. 87).

Samtliga intervjuer spelades med deltagarnas godkännande in, och transkriberades kort efter genomförandet. Jag valde att transkribera relativt översiktligt och med skriftspråk, och inte ta med pauser eller exempelvis skratt.

Mina intervjusvar analyserades tematiskt. Bryman skriver att den tematiska analysen är en del av "många, om inte alla tillvägagångssätt vid kvalitativ analys av data" (2011, s. 528). För att få fram teman i datan läser man sitt material, i mitt fall transkriberingarna, noggrant flera gånger och identifierar genom detta teman och subteman. Bryman skriver att man i analysen kan leta efter repetitioner, skillnader och likheter och språkliga sammanhang så som "därför att" eller "på grund av" (Bryman 2011, s. 529).

För mig innebar denna analysmetod att jag efter att ha transkriberat läste igenom intervjuerna flera gånger. På så sätt kunde jag se mönster och återkommande uttryck eller teman, och dessa markerades i texten. Jag hade under läsningen mina teorier i åtanke, för att kunna se spår av Folkessons dimensioner och identifikatorer för Öglands olika nivåer. Vad gäller Folkessons teori letade jag efter uttryck för legitimitet, makt och profession. De teman jag fann översattes sedan till de underrubriker jag presenterar i kapitel 6.

5.4 Reflektion kring val av metod

För mig kändes valet av metod självklar. Det jag ville studera var hur de inblandade personerna uppfattade samspelet, vilket innebar att jag måste föra ett samtal med dem. Jag anser att metoden fungerade väl, även om informanterna blev färre än jag hade planerat. Ett problem var att jag inte kunde garantera anonymiteten, vilket jag uppfattade som hämmande. Samtidigt har jag svårt att se hur jag, med denna undersöknings avgränsningar, hade kunnat intervjua många fler. Från ett av biblioteken fanns inte fler anställda, och eftersom jag ville prata med personal som var någorlunda insatt i Berättarministeriets verksamhet var urvalet begränsat. Ytterligare ett problem var att jag inte lyckades få tag i någon från Berättarministeriet som kunde ge en bild av hur samarbetet har sett ut tidigare. Detta berodde på en hög omsättning av personal, svårigheter att få kontakt via e-mail och kanske även något dålig framförhållning från min sida. I en bredare undersökning hade även andra kunnat intervjuas, exempelvis politiker och andra beslutsfattare, vilket hade gett fler och intressanta infallsvinklar.

Andra metoder hade kunnat vara observation, men detta hade varit alltför tidskrävande, och det hade även krävt att de olika verksamheterna hade accepterat att ha mig som en del i gruppen under en tid. Mina intervjuer hade, vid en längre undersökning, kunnat kompletteras med observation, i vilken jag hade kunnat få fram även det som p.g.a. anonymitetsproblemet kanske inte kom upp i mina intervjuer. Ytterligare en metod som hade kunnat komplettera intervjuerna är dokumentanalys, där de avtal som skrivits inför Berättarministeriets inflytt hade kunnat analyseras. Då dessa enligt uppgift inte innehöll något om ett eventuellt samarbete hade detta dock troligtvis inte gett mycket mer än ett konstaterande av bristen på bestämmelser om samarbete.

Folkesson (2007) använder sig själv av intervjuer när hon undersöker de olika dimensionerna av samarbete hon beskriver i sin teori. Sandin (2011) använder sig av dokumentanalys och applicerar utifrån projektrapporter och utvärderingar Folkessons teorier om samspel mellan olika yrkesgrupper, men detta bygger på att projekt är avslutade och väldokumenterade, inget av vilket är fallet i samspelet mellan Berättarministeriet och biblioteken.

Det faktum att jag under några månader själv arbetat på biblioteket i Södertälje och där hört vad övrig personal (ej intervjupersonerna) sagt om Berättarministeriet kan ha medfört att jag omedvetet "stod på bibliotekets sida". Jag försökte dock genom hela arbetet vara medveten om detta, och det kändes dessutom ju längre jag arbetade med studien desto mindre som att det fanns två "sidor" där en har rätt och en har fel, vilket jag hoppas syns i min studie, även om den i princip endast kunde visa bibliotekens perspektiv.

6. Resultat och analys

I detta kapitel presenterar jag resultaten från mina intervjuer samt kopplar dem till Folkessons teori och Öglands taxonomi. Taxonomin återfinns i sin helhet under 4.2.

Uppsatsens syfte är att studera förhållandet mellan biblioteken och Berättarministeriet, vilket jag undersökt genom intervjuer. Jag har valt att inte presentera intervjuerna var för sig, eftersom detta förmodligen skulle bli en tjugig upprepning. Istället presenterar jag nedan intervjuerna tematiskt. Vissa av frågorna tas upp separat, medan andra presenteras mer övergripande tillsammans med andra, för att undvika upprepningar och alltför detaljerade svar. De teman jag hittat i mina intervjusvar är *förväntningar och verklighet, hinder för samarbete, skillnader och likheter mellan biblioteken och Berättarministeriet* samt *bibliotekets ställning och självförtroende*. Resultaten kopplas löpande till Folkessons teori.

Antalet intervjuer blev färre än jag från början planerat, och detta tillsammans med svårigheterna att fullständigt anonymisera bidrog troligtvis till att intervjupersonerna kände sig något hämmade och att svaren inte blev fullt så utförliga som de hade kunnat bli ifall fler intervjuer hade kunnat genomföras, då en specifik informants svar hade blivit mer av "en i mängden".

På grund av detta har jag även valt att inte presentera intervjupersonerna var för sig, med yrke, utbildning eller annan personlig information som skulle kunna underlätta identifiering. För klarhetens skull har jag dock måst dela upp dem i de två biblioteken. Informanterna från Södertälje kallas således S1 och S2, medan de från Husby kallas H1 och H2. Från Berättarministeriet fick jag endast tag i en person, vilken här kallas BM. Eftersom BM var nyanställd var det för hen svårt att besvara flera av frågorna, varför hen inte dyker upp lika ofta i texten. När ett svar har gjort det lätt att identifiera vem som uttalat sig har jag valt att, istället för pseudonym, skriva "en av informanterna" eller liknande formulering.

Min egen uppfattning har varit att ett samarbete vore positivt för båda verksamheterna. Denna uppfattning verkar, såvitt mitt intervjumaterial beträffar, delas av personal från både bibliotek och Berättarministeriet, och den får även stöd i placeringen i anslutning till bibliotek.

Som det ser ut idag består samarbetet i Husby av de s.k. Bokslukardagarna och även ett visst samarbete kring gemensamma teman under skollov. Bokslukardagarna innebär att skolklasser inleder med ett besök på Berättarministeriet för att sedan ha bokprat på biblioteket. Samarbetet kring lov är för det mesta uppdelat på respektive verksamhet, även om man har gemensamt tema. I Södertälje finns för närvarande inget formaliserat samarbete, utöver att de ibland har gemensamma teman kring skollov. Precis som i Husby är detta dock inget egentligt samarbete, och utöver det övergripande temat håller sig verksamheterna för sig själva. Bokslukardagarna existerade från början även i Södertälje, men lades ner efter två eller tre terminer eftersom man från bibliotekets sida kände att barnen var för trötta för orka så långa dagar som det innebar.

I Husby delar biblioteket och Berättarministeriet personalutrymmen, där Berättarministeriet har två skrivbordsplatser. Dörren in till Berättarministeriet ligger precis intill bibliotekets enda entré. Biblioteket har tillträde till Berättarministeriets lokaler två gånger i veckan, när ett fotbollslag håller i läxhjälp. I Södertälje delar Berättarministeriet inga personalutrymmen utöver lunchrummet med Berättarministeriet, utan de har istället sitt kontor i deras egna lokaler. Berättarministeriets lokaler är

placerade vid en av två entréer till biblioteket, och barnavdelningen ligger i andra änden av bibliotekets lokaler. Biblioteket har inte tillgång till Berättarministeriets lokaler, och har heller aldrig haft det.

Både i Husby och Södertälje har Berättarministeriet två anställda, och på båda platserna har det, såvitt jag har fått fram, varit en relativt hög omsättning av personal på Berättarministeriet. På båda platserna medverkar volontärer i alla aktiviteter.

6.1 Förväntningar och verklighet

Min första fråga till de biblioteksanställda rörde uppfattningen de biblioteksanställda fått av Berättarministeriet, inför deras inflytt i lokalerna. Samtliga intervjuade hade en positiv bild av den nya verksamheten, och de använder alla ord som "kreativt", "spännande", och uttrycker det positiva i att många arbetar med barn och ungas läsande och skrivande. Två av intervjupersonerna tar även upp att de har samma målgrupp och jobbar med liknande saker, och det spännande men även något nervösa i det.

Nästa fråga tog upp förväntningar och uppfattningar de haft om eventuellt samarbete mellan de två verksamheterna. S1 säger att "vi tänkte att det är klart vi kan samarbeta eftersom vi jobbar med samma sak lite grann" (intervju 2014), vilket även tas upp av S2. Tre av intervjupersonerna beskriver planerna på samarbete som ganska diffusa, och S2 säger att det sågs som något som skulle få "växa fram", men att man kanske hade förväntningar på att man skulle kunna samköra lokaler och marknadsföra varandra gemensamt. En av intervjupersonerna från Södertälje beskriver det som att det "kom uppifrån" att samarbete skulle finnas mellan de två, vilket ledde till att man fick ta tag i det lite mer. BM var inte med från början av Berättarministeriets etablering, men det hon hade hört när hon började sin tjänst var att det fanns ett nära samarbete mellan biblioteket och Berättarministeriet.

Litteraturen är samstämmig vad gäller betydelsen av ett gemensamt mål med samarbeten, vad Folkesson inspirerad av Carlgren och Marton (2000) kallar ett *gemensamt professionellt objekt*. Genom detta kan kompetenser utnyttjas till fullo och de inblandade kan på olika sätt hjälpa varandra i arbetet. Sandin skriver om vikten att låta alla parter vara med i planeringen i ett tidigt stadium (2011, s. 222), för att på så sätt synliggöra olika kompetenser och idéer.

Ett gemensamt mål med just samarbetet mellan de två verkar inte finnas. S1 berättar att man från bibliotekets sida frågat vad målet med samarbetet är, men att de inte fått något riktigt svar, vilket även tas upp av S2, som beskriver samspelet som en muntlig överenskommelse utan några formella avtal.

Samarbetet har främst yttrat sig i Bokslukardagarna. Dessa finns för närvarande endast på Husby bibliotek. I Södertälje lades det efter en tid ner, eftersom man uppfattade det som att det blev för långa dagar för barnen, som när de kom till biblioteket för bokprat var väldigt "stissiga". S1 säger att biblioteket uppfattade det som "ganska uppdelat", eftersom de inte hade något gemensamt tema och det rörde sig om två separata verksamheter som gjorde sin grej: biblioteket har alltid haft bokprat, och den enda förändringen var att barnen kom från eller gick vidare till Berättarministeriet (intervju 2014). Samma sak tas upp av BM, som säger att "nu blir det så tydligt en del på Berättarministeriet och en helt annan del på biblioteket även om det hör ihop" (intervju 2014), och att man skulle kunna göra det till mer av en helhet. Bokslukardagarna verkar ha varit ett färdigt

koncept, men biblioteken fick själva utforma sin egen del av dagarna. Initiativ till samtal verkar ha kommit från båda håll.

På båda biblioteken har det förekommit gemensamma teman kring skolloven, men det har inte varit alla lov. Det har inte heller rört sig om ett planerat samarbete, utöver ett gemensamt tema, och H2 säger att: "Nej, de kör ju sitt eget och vi kör vårt men ändå blir det nåt samarbete [...] eftersom de kommer kanske först till Berättarministeriet och sen kommer de in till biblioteket och så ser de att vi har aktiviteter också" (intervju 2014). S1 beskriver också att en del av tanken med lovaktiviteter har varit att barnen ska gå lite emellan de två, och säger att det "funkade rätt så bra" (intervju 2014). Att barnen går mellan de två verksamheterna tas även upp av H2, som säger att det ofta blir så när Berättarministeriet har öppet hus på lördagar, och BM beskriver också springet mellan verksamheterna som positivt, och att läget bredvid biblioteket är "jättemycket värt" (intervju 2014).

Berättarministeriets lokaler ligger, som nämnts tidigare, i lokaler som tidigare var bibliotekets, och en av informanterna från Södertälje bibliotek säger att "det var ju sagt att lokalerna skulle kunna samutnyttjas lite mer när Berättarministeriet inte har verksamhet där", men hen uttrycker samtidigt förståelse för att det kan vara svårt att få till, och säger att "det kanske inte är så mycket tomt" (intervju 2014). I Husby har biblioteket tillträde till Berättarministeriets lokaler under de timmar som fotbollslaget Kista Galaxy håller i läxhjälp, två gånger i veckan. Detta kom till skott under hösten 2014, men ska ha diskuterats sedan december 2013, efter att läxhjälparna ifrågasatt att lokalen stod tom när biblioteket var fullt av folk under läxhjälp.

På nivå två i Öglands taxonomi återfinns kriteriet att föreningen "hyr eller lånar lokal av biblioteket för att bedriva sin verksamhet", vilket är fallet i såväl Södertälje som Husby. I Husby finns ett mer utvecklat förhållande vad gäller själva lokalen, men detta påverkar inte det övriga samarbetet. Båda samspelet når alltså upp till nivå två, så som definierad av Ögland (2013, s. 30-31).

Den tredje nivån i taxonomin beskrivs som följer: "Biblioteket har kartlagt det lokala föreningslivet och satt det i relation till bibliotekets medieutbud. Föreningar anordnar program på biblioteket som marknadsförs av både bibliotek och förening. Biblioteket använder föreningarna för att nå ut till grupper som kan ha intresse av bibliotekets samlingar" (ibid.). Denna beskrivning av nivå tre är svår att tillämpa på förhållandet mellan Berättarministeriet och biblioteken, i och med att de förstnämnda har en egen lokal där de genomför sina aktiviteter. Såvitt jag har kunnat se använder sig biblioteken inte av Berättarministeriet för att nå ut till möjliga biblioteksbesökare, eller vice versa.

Jag kan inte se att något av samspelet når upp till den fjärde nivån, i vilken aktörerna "planerar, finansierar, marknadsför och genomför program eller verksamhet tillsammans" (ibid.), vilket torde betyda att både Husby och Södertälje befinner sig på nivå två. Ögland poängterar dock att man bör inta ett "kritiskt och ständigt reflekterande förhållningssätt" till taxonomierna (2013, s. 75). Med stöd i detta kan jag själv modifiera den tredje nivån, för att på så sätt låta skillnaderna mellan de två samspelet komma fram.

På "min" tredje nivå förekommer ett återkommande samarbete. Detta präglas dock mer av "överlämning" än av ett samarbete där respektive kompetens utnyttjas för att förbättra de båda verksamheterna. Verksamheterna har de facto separata aktiviteter, som äger rum i separata rum eller separata delar av lokalen. Ett mer utvecklat samarbete hade inneburit verksamhet som planerades gemensamt och i alla fall delvis genomfördes gemensamt.

I Södertälje finns för närvarande inget formaliserat eller återkommande samarbete. Bokslukardagarna lades ner och har ännu inte återuppstått, och det verkar inte heller finnas några fastslagna planer på samarbete kring skollov, utan detta förekommer ibland men inte alltid. Detta trots att bibliotekspersonalen såväl som BM uttrycker att ett utökat samarbete vore positivt.

Samspelet mellan de två verksamheterna i Husby är mer utvecklat, och Bokslukardagarna fortskrider och utvecklas för att anpassas till bibliotekets förutsättningar, trots att Berättarministeriet funnits en kortare tid i Husby än i Södertälje. Bibliotekets sida av Bokslukardagarna är dock i stort sett oförändrat sedan tidigare bokprat, men man ska, enligt intervjupersoner, få ett "manus" av Berättarministeriet att jobba utifrån under denna aktivitet, vilket ytterligare förstärker samarbetet.

Sandin menar att "[n]är olika parter tidigt involveras och får möjlighet att påverka projektens innehåll och riktning skapas engagemang för arbetet och det ges förutsättningar för att planera in projektet i ordinarie verksamhet" (2011, s. 222). Nyss nämnda manus skulle kunna ses som att från Berättarministeriets sida skapa ett färdigtänkt projekt vilket gör att biblioteket får mindre chans att själva utforma sin del av verksamheten, men manuset beskrivs av biblioteket snarare som något positivt, som minskar arbetsbördan inför Bokslukardagarna.

Berättarministeriet har, genom ledning och kommunens godkännande och uppmuntran, formell legitimitet. De har fått ett förtroende "uppifrån", och med detta följde lokaler och tid. Därmed inte sagt att den reella legitimiteten erövrats. S1 ställer sig något frågande till att verksamheter för barn, i allmänhet, anses kunna skötas utan någon speciell utbildning, och gratis. Detta syftar på de volontärer som Berättarministeriet använder sig av och kan ses som ett ifrågasättande av deras kompetens. Det enda som krävs av volontärerna är att de är över 18 och går en två timmar lång utbildning, samt ett utdrag ur polisregistret, vilket bekräftar S1:s observation om uppfattningen att man inte behöver någon speciell utbildning för att arbeta med barn. S1 poängterar dock att det förstås är "jättebra" att Berättarministeriet jobbar med det lustfyllda skrivandet och att barnen tycker att det är väldigt roligt, och menar att man kanske kan komplettera varandra.

Reell legitimitet kan i Husby ha erövrats genom de ökade besökssiffror som biblioteket har fått, tillsammans med ökade utlån och vad bibliotekspersonalen uppfattar som mycket fler barn på besök. I Södertälje har man inte på samma sätt kunnat visa konkreta resultat, vilket kan ha bidragit till att Berättarministeriets reella legitimitet har uteblivit. Det är dock svårt att utifrån mitt intervjumaterial säga om så är fallet, men det kan vara en möjlig förklaring. För att erövra reell kompetens kan man behöva synliggöra sin kompetens (Folkesson 2007, s. 220), vilket i Husby verkar skett genom väldigt konkreta och kvantitativt positiva effekter. Andra sätt att erövra reell kompetens kan vara att visa upp och få den andra parten att förstå vad man kan tillföra, och Sandin skriver att man kan ta hjälp av dokumentation, med vilken man kan koppla objektiv forskning till den egna kompetensen (2011, s. 211-212). Folkesson tar även upp de naturliga kontaktytor som finns i samspelet mellan bibliotekarier och lärare som en möjlig arena att visa upp kompetenser. Dessa kontaktytor finns i större utsträckning i Husby än i Södertälje, och även detta kan ha spelat in. Som nämns i början av detta kapitel delar man i Husby personalutrymmen, medan man i Södertälje endast har gemensamt lunchrum men i övrigt befinner sig i olika delar av lokalen. Betydelsen av de fysiska förutsättningarna diskuteras vidare i 7.2.

Kåring Wagman (2008) skriver om yrkesgruppers strävan efter professionsstatus. Detta kan, enligt mig, kopplas till legitimitetsdimensionen i Folkessons teori, eftersom det berör den rätt som man anser att sin egen och andras yrkesgrupper har eller inte har. Kåring Wagman tar upp det som

Abbott (1988) kallar jurisdiktion, rättsbefogenhet, vilket avser det område som en yrkesgrupp anser sig ha tolkningsföreträde till. Genom att utestänga andra aktörer kan man monopolisera ett område och på så sätt närma sig professionsstatus.

Både Kåring Wagman (2008) och Olofsson Liljedahl och Tagesson (2006) konstaterar att bibliotekaryrkets kompetens är vagt definierad. Jag menar att detta skulle kunna bidra till att man lättare känner sig "hotad" när andra aktörer tar sig tolkningsföreträde och genomför aktiviteter som liknar det biblioteket gjort under lång tid. Detta förstärks troligtvis av Berättarministeriets placering vid biblioteket, men då inte är något som tagits upp av informanterna i intervjuerna, får det därför sägas med reservationer.

6.2 Hinder för samarbete

Såväl biblioteksanställda som BM anser att ett mer utvecklat samarbete vore bra. Det som beskrivs som hinder är främst *tidsbrist*, *personalfrågor* och det biblioteksanställda beskriver som *ett styrt program* från Berättarministeriets sida.

H1 tar upp personalbrist som ett hinder för ytterligare samarbete, och menar att man gärna hade sett ett utvecklat samarbete men att man dels inte uttryckt detta tydligt från bibliotekets sida, och dels inte har tid och personal att samarbeta mer just nu. S1 tar upp personalomsättningen på Berättarministeriet som något som komplicerar ett eventuellt samarbete:

Sen är det ju det också att de byter ju folk där rätt ofta, det är ju de fjärde personerna sen de började. Så när man har fått kontakt med dem och etablerat den och fått ett bra samarbete då har det varit lite så att de har bytt och då måste man bygga upp det igen [...]. Så det har också gjort att det har kanske blivit lite, ja, det har tagit lite tid kanske att jobba in sig med de nya på nåt sätt, så, man ska lära känna varandra... (intervju 2014)

H2 poängterar att det ännu är nytt, och att man kanske måste se hur förhållandet utvecklar sig. Såväl S1 som S2 tar upp Berättarministeriets styrda format som något som potentiellt hindrar samarbete, och det beskrivs som att det från början fanns större möjligheter till att de två verksamheterna kunde diskutera ihop sig, men att "nu känns det mer som att de får en färdig mall och så måste de följa det och då får vi hänga på om vi vill" (intervju 2014). S2 beskriver det som att "Berättarministeriet har ju sitt kit så att säga, de är ju rätt styrda i sin formulering om att de ska jobba lika utifrån hela sin bild, och biblioteket kanske lite mera flexibelt och vill hitta på lite andra [grejer]" (intervju 2014). BM säger att samarbetet skulle kunna utvecklas genom att formaliseras något, där de under regelbundna möten kunde planera och diskutera verksamheterna.

S2 tar upp okunnighet om varandras verksamheter som något som förhindrat att ett samarbete utvecklats. Hen menar att man från bibliotekets håll kanske inte har kunnat Berättarministeriets verksamhet men att Berättarministeriet framför allt inte känt till bibliotekets verksamhet, som innefattar bokprat och skivverkstäder sedan flera decennier tillbaka. Hen menar vidare att det som varit negativt i samspelet mellan dem är att det kanske "blivit lite vi och de", och att de "inte hittat det optimala samarbetet" (intervju 2014).

BM menar att hen skulle vilja lära sig mer om bibliotekets läsfrämjande arbete, men har ännu inte hunnit sätta sig in i det.

I dessa svar kan man se vissa problem i Folkessons yrkesdimension. Att Berättarministeriet från bibliotekets håll anses vara "styrda" i sin verksamhet kan ses som ett exempel på stereotypisering, vilket är besläktat med det Folkesson kallar "den andre". Folkesson skriver att "den andre" uppfattas behöva förändras för att samarbete ska kunna uppstå, att det är något hos motparten som förhindrar samarbete (2006, s. 101). Ovan nämnda uttalanden om hur styrda Berättarministeriet är tolkar jag som att man ser dem som "den andre", där man tänker att om bara Berättarministeriet inte var så styrda i sin formulering så skulle samarbetet bli lättare. Känslan som S2 beskriver, att "det blivit lite vi och de" förstärker denna tes. Folkesson skriver att man genom samspel som synliggör respektive yrkesgrupps kompetenser kan upphäva den här typen av stereotypisering. Samtidigt är Berättarministeriet åtminstone på pappret styrda i att de använder sig av volontärer som bara är på plats vissa tider på dagen, så det är inte säkert att det rör sig om stereotypisering utan kanske bara de faktiska förutsättningarna. Det kan naturligtvis också vara en blandning av de två, och eftersom jag här inte har fått Berättarministeriets perspektiv är det svårt att avgöra.

Bristande kommunikation tas även upp, och en av informanterna från Södertälje menar att det ofta är en överraskning när någonting speciellt händer inne hos Berättarministeriet: "För ofta kommer de ju in till oss och frågar 'ja, det skulle vara nånting här [på Berättarministeriet, min anm.] idag?' och så vet inte vi riktigt vad, så det skulle nog kunna bli bättre med kommunikationen emellan, eller informationen..." (intervju 2014) Detta kopplar hen även till tidsbristen, och menar att de inte har hunnit träffas gemensamt och prata. Hen menar att det är svårt att få tid till möten bara med olika biblioteksavdelningar, och desto svårare när ännu en aktör ska vara med.

En av informanterna beskriver hur "många hängt upp sig" på att en del av bibliotekets lokaler gavs till Berättarministeriet, men menar att man måste se fördelarna med det, snarare än fokusera på nackdelarna. Hen kan i efterhand se att det kanske hade varit ännu bättre om Berättarministeriet hade placerats på en plats med mer folkliv, där folk bor, snarare än mitt i stan, där det inte finns bostadshus på samma sätt som det gör i Husby. Samma fundering tas upp i en annan intervju. S2 poängterar att det "känns naturligt" att Berättarministeriet ligger vid ett bibliotek, men säger att "jag tycker kanske att vi har väldigt stängd dörr emellan" (intervju 2014). Hen vet dock inte om så var tanken från början eller ej.

Jag fann inga tecken på motsättningar mellan de två gruppernas yrken eller roller som kan kopplas till makt. Folkesson skriver själv att "[i] samspelet mellan lärare och bibliotekarier är denna dynamiska växelverkan beroende av vems "arena" eller kompetensområde parterna för tillfället rör sig inom" (2007, s. 79). Översatt till min undersökning skulle detta innebära att makten ligger hos Berättarministeriet när bibliotekspersonal vistas i deras lokaler, och vice versa, men eftersom de två verksamheterna håller sig i sina egna lokaler blir detta svårt att uttala sig om. De stängda dörrar som beskrivs av S2 gör det åtminstone för mig i denna undersökning svårt att se en tydlig maktrelation. Folkesson påpekar att det i alla förhållanden finns en maktrelation, men i detta fall verkar det inte vara något problematiskt.

Samtidigt finns det en annan del av maktdimensionen, som stundtals kommer fram i materialet. Sandin skriver att maktdimensionen kan ta sitt uttryck i "revirtänkande", eftersom man inte är säker på uppdrag eller kompetenser hos varken sig själv eller de övriga aktörerna (2011, s. 213). Om man inom den egna gruppen anser sig ha allt det som Foucault kallar "makt och vetande" som behövs för att kunna genomföra ett projekt, blir samarbete ett hinder snarare än en möjlighet.

Sandin skriver att "[m]akt kopplas till kunskaper eller vetande och är oskiljaktigt sammankopplade

och beroende av varandra. När en av två parter har mer kunskap om ett område finns en ojämlikhet i relationen" (2011, s. 203). Att biblioteket i Södertälje har arbetat med skrivarlager och, precis som alla bibliotek, alltid har arbetat aktivt med läsfrämjande, kan eventuellt ha gjort att vissa anställda inte har kunnat se vad Berättarministeriet skulle kunna bidra med, vilket kan tolkas som att man från bibliotekets håll anser sig besitta vetandet och, enligt Foucault, därmed även makten. För att åstadkomma en symmetrisk maktbalans måste yrkesroller och kompetenser synliggöras. (Johansen 2013, s. 73). Folkesson menar att inblandade parter måste vara - och inbördes ses som - jämbördiga och jämställda (2004, s. 107) och beskriver ett välfungerande samarbete, i vilket "snarare skillnaderna än likheterna utgör tillgången" (2004, s. 108).

I vissa intervjusvar finns antydningar om att biblioteken faktiskt gjort samma sak i över tjugo år, men att detta inte fått tillnärmelsevis lika mycket uppmärksamhet som Berättarministeriet fått. Detta kan även kopplas till det bristande självförtroende och den "offerroll" som jag diskuterar djupare i 6.4. Samtidigt är alla intervjupersoner från biblioteken tydliga med att de tycker att det är bra att fler aktörer vill jobba läs- och skrivfrämjande.

6.3 Skillnader och likheter mellan biblioteken och Berättarministeriet

Alla intervjupersoner anser att biblioteken och Berättarministeriet till stor del har samma mål med sin verksamhet. Skillnader finns bland annat i fokus: där biblioteket har många fler mål och främst fokuserar på läsande är Berättarministeriets mål färre och fokuserar på skrivande. En av informanterna från biblioteken tar även upp Berättarministeriets mål att alla barn ska få bli hörda, vilket enligt hen är svårare att göra under klassbesök och bokprat, där man ensam har hand om en hel klass. BM tar upp att de båda har som mål att skapa aktiva samhällsmedborgare, och det demokratiska uppdraget tas även upp av informanter från biblioteket. BM resonerar även kring att de två jobbar lite olika, men att detta är en styrka och menar att "man kan stötta upp varandra" (intervju 2014).

En annan stor skillnad är personaltäteten. Berättarministeriet har förvisso endast två anställda per skrivarkverkstad, men tack vare volontärerna har de betydligt mer personal än biblioteket, där en barnbibliotekarie har hand om en hel klass, med hjälp av en lärare. En av intervjupersonerna beskriver det som att "man kan ju träffa hundra barn en dag känns det som" (intervju 2014), och H1 tar upp personalbristen som ett stort hinder i det läsfrämjande arbetet:

...man märker också där att de vill prata om läsning och är stolta över att de har läst den boken och så där men att vi då inte har den tiden och möjligheten att möta upp det, det tycker jag är sorgligt. Och hur ska vi då kunna liksom möta de barnen som inte hittar till hyllorna eller till bibblan? (intervju 2014)

Den mest uppenbart synliga skillnaden mellan de två verksamheterna ligger i de materiella tillgångar som Berättarministeriet har. Berättarministeriet beskrivs av de biblioteksanställda som spännande och kreativt, och en av dem säger att " de har den här butiken med aliens det blir ju väldigt spejsat, kul och häftigt och så, och vi kör på med våra böcker liksom..." (intervju 2014) Dessa skillnader och den påverkan detta har på biblioteken diskuteras mer ingående nedan, i 6.4.

6.4 Bibliotekets ställning och självförtroende

Något som kommer upp under flera av intervjuerna är bibliotekets självbild, både i förhållande till Berättarministeriet och i sig själv. S2 tar upp vad hen kallar offerrollen som bibliotek ofta går in i. Hen utvecklar resonemanget och menar att biblioteken tas för givna och att många glömmar bort att biblioteken erbjuder mycket mer än bara boklån, och att biblioteken dessvärre har en tendens att tycka synd om sig själva istället för att sträcka på sig och marknadsföra det man har och gör, och sammanfattar med att säga att "jag tror att vi är lite dåliga på att tala om hur bra vi är" (intervju 2014).

En annan av intervjupersonerna resonerar kring att biblioteken, och kanske främst deras ledning, fokuserat väldigt mycket på att få Berättarministeriet till sina kommuner och frågar sig "varför de inte har tänkt på sin egen viktighet" som bibliotek (intervju 2014). Rydsjö och Elf citerar i *Studier av barn- och ungdomsbibliotek* en pedagog som tar upp samma funderingar som mina informanter, angående bibliotekens betydelse och självförtroende: "Biblioteken behöver lära sig att sälja sig och tala om hur bra de är. Bibliotek är viktiga. De borde synas och höras mer" (Jakobsson & Tunerstedt 1996 i Rydsjö & Elf 2007, s. 101). Bibliotekspersonalen verkar alla hysa tilltro till bibliotekens betydelse som institution och sin egen kompetens inom läsfrämjande arbete, men de är samtidigt medvetna om de brister som finns i resurser, i form av ovan nämnda tid och personal.

Att man från kommunens håll gärna velat ha Berättarministeriet tas även upp av en annan informant från Södertälje, som beskriver det som att kommunen fick "ett väldigt fint erbjudande" (intervju 2014), som de inte kunde tacka nej till, även om detta innebar att bibliotekens yta skulle minska.

Ett något bristande självförtroende kan även ses i de intervjusvar som understryker skillnaderna i materiella resurser mellan de två verksamheterna. Medan Berättarministeriet har en designad alienbutik och "rekvisita" för att hjälpa barnen att upptäcka det skrivna ordet, får biblioteken hålla till godo med betydligt mindre, av såväl rekvisita som tillgänglig personal, vilket av en intervjuperson beskrivs som att "det är ju som att vi ska leka med ett rep och ta det hemifrån och vara nöjda med det" (intervju 2014). Samma sak tas upp av S1, som säger att biblioteken inte kan konkurrera med det "festliga" som Berättarministeriet har, i alienbutiken och med rekvisitan, medan "vi [på biblioteket] kör på med våra böcker..." (intervju 2014). Samtidigt finns det hos en av intervjupersonerna en undran över huruvida läsfrämjande arbete måste vara häftigt, om det inte kan räcka med böcker och engagerad och kunnig personal. H1 påpekar att "biblioteket också får lite stänk av det här från den här lite galna kreativiteten som är i alienbutiken" (intervju 2014).

En intervjuperson säger att "det fascinerar mig lite med Berättarministeriet att de har så mycket kända människor som engagerar sig i det, så är det ju inte med biblioteken" (intervju 2014), och samma sak gäller i andra länder, där t.ex. Nick Hornby och Dave Eggers är initiativtagare. Berättarministeriet beskrivs av bibliotekspersonalen som "festligt" och "häftigt", medan biblioteken inte alls kopplas ihop med detta. Samma informant konstaterar att medan Berättarministeriet bemöts som väldigt häftigt är "det ju inte så att nån gör så när man säger biblioteket, bara 'wow!'" (intervju 2014). "Wow-inställningen" inför biblioteken verkar finnas hos de biblioteksanställda, men man är samtidigt medveten om att allmänheten och, kanske viktigare, beslutsfattare, inte verkar känna på samma sätt, eller åtminstone inte lyckas förmedla detta.

7. Diskussion och slutsatser

I detta kapitel försöker jag besvara mina forskningsfrågor och diskuterar mina resultat, i förhållande till tidigare forskning och i förhållande till uppsatsens syfte och problem. Efter att ha besvarat mina forskningsfrågor resonerar jag kring de övergripande slutsatser jag kan dra av min studie. Jag tar i slutsatserna även upp reflektioner kring mitt metod- och teorival. Kapitlet avslutas med förslag till fortsatt forskning.

7.1 Hur ser förhållandet mellan Berättarministeriet och biblioteken ut?

Det som av politiker beskrevs som "en självklar del av biblioteket" är enligt mitt material långt ifrån detta, i såväl Husby som Södertälje. Båda biblioteken beskriver Berättarministeriet i positiva ordalag, och från bibliotekens sida framhåller man att det är positivt att fler jobbar läs- och skrivfrämjande, och att barnen som deltar i Berättarministeriets aktiviteter tycker att det är väldigt roligt.

All litteratur kring samverkan framhäver betydelsen av ett gemensamt mål eller gemensamt professionellt objekt (se t.ex. Folkesson 2007; Danermark 2000; Sandin 2011; Johansen 2013). I Folkessons exempel med skolbibliotekarier och lärare kan det gemensamma professionella objektet innebära att "hjälpa varandra att underlätta varandras arbete, dvs. att 'göra det man redan gör men på ett bättre sätt'" (2007, s. 80). Detta innebär också att kompetenser synliggörs och renodlas, och att respektive yrkesgrupp gör det de är bäst på. Varken i Husby eller Södertälje kan samspelen sägas ha ett gemensamt professionellt objekt. I intervjuerna beskrivs verksamheterna som både väldigt lika och väldigt olika, men de delar målgrupp och, till viss del, det läsfrämjande, även om metod och materiella förutsättningar skiljer dem åt.

Enligt forskningen är det inte helt klart vad bibliotekens professionella objekt är, och bibliotekariekompetens är många gånger otydlig (Johansen 2013; Kåring Wagman 2008). Mina informanter ger dock alla liknande svar på frågan vad bibliotekets mål med det läsfrämjande arbetet är, vilket tyder på att det åtminstone inom det området råder relativ samsyn. Berättarministeriet har i sina dokument klart uttryckta mål och syften, och får antas ha ett professionellt objekt i det.

Såväl Södertälje som Husby hamnar långt ner på Öglands taxonomi över förhållanden mellan bibliotek och föreningsliv (2013): Södertälje på nivå två och Husby på en av mig modifierad tredje nivå, som beskrivs under 6.1. Denna placering innebär inte nödvändigtvis ett misslyckande, utan kanske snarare att man inte gjort det tillräckligt tydligt vad man vill uppnå med förhållandet. Inför etableringen av Berättarministeriet i Södertälje fanns från bibliotekets sida förväntningar på samarbete, men villkoren för detta samarbete skrevs aldrig in i något kontrakt, utan diskuterades endast muntligt, och informanterna säger att de såg det som något som skulle växa fram efter hand.

Alla intervjuade, från båda biblioteken såväl som Berättarministeriet, skulle vilja se mer samarbete mellan de två, förutsatt att resurser i form av tid och personal finns. Både Danermark (2000) och Sandin (2011) konstaterar att det är av stor vikt för samarbeten att det finns tillräckligt med tid och personal. Brist på tid tas även upp av Hansson (2002), såväl som Zorn (2002), som beskrev sin resa i "tids- och personalbristens tecken", och menar att allt fler gör allt mer, vilket gör allt utöver ordinarie verksamhet väldigt svårt. Samarbete kräver gemensam planering, men möten uppges ha varit svårt att få till med alla inblandade, och biblioteket i Södertälje vet ofta inte vad som händer på

Berättarministeriet.

7.2 Vilka likheter och skillnader finns mellan de två biblioteken, som kan ha påverkat samspelet?

Genom att applicera Folkessons teorier om samspel mellan olika yrkesgrupper på mina intervjuvar kan jag se några aspekter som kan ha spelat in i de två bibliotekens olika förhållanden med respektive Berättarministerium, men det finns även sådant som ligger utanför teorins ramar som spelat in.

Vad gäller teorin ses skillnader i legitimitetsdimensionen, där man kan se tecken på att reell legitimitet inte erövrats i Södertälje på samma sätt som den gjorts i Husby, där man kan visa upp ökade utlån och besökssiffror sedan Berättarministeriet öppnade sina lokaler. De ökade besökssiffrorna kan inte endast kopplas till Berättarministeriets närvaro utan även nyrenoverade lokaler, läxhjälpen med fotbollslaget, omplacering av personal och enligt bibliotekschefen ett ökat samarbete med nätverken i Husby (Weibull 2014) men båda intervjupersonerna i Husby är övertygade om att fler barn besöker biblioteket tack vare Berättarministeriet. De tror även att uppmärksamheten kring Berättarministeriet spiller över på biblioteket. Husby är även det exempel som mina intervjupersoner uppfattar oftast tas upp av Demirbag-Sten, i krönikor och intervjuer, vilket eventuellt ytterligare förstärkt legitimiteten såväl utifrån som inne hos personalen. I Husby påpekar man från bibliotekets håll även hur bra det är för barnen i området.

Det konkreta som Husby har i form av ökade besök saknas i Södertälje, och inte heller uppfattar mina intervjupersoner att fler barn hittat till biblioteket, även om detta är något som är svårt att avgöra, speciellt eftersom Södertälje bibliotek är betydligt större än Husby.

Eftersom det inte finns konkreta bevis för att Berättarministeriet fått fler barn att besöka biblioteket ser Södertälje bibliotek eventuellt inte vad Berättarministeriet kan bidra med. I Folkessons teoretiska ramverk är detta en aspekt av legitimitetsdimensionen, dvs. att Berättarministeriet inte erövrat reell legitimitet, även om den formella legitimiteten getts genom etableringen och godkännande av alla formella instanser så som ledning och kommun.

Sandin (2011) ser detta som en aspekt av maktdimensionen och menar att när den andra gruppens kompetens inte anses behövas kan makt utövas genom att undvika samarbete. Foucault menar att vetande är oskiljbart från makt. Om man godtar detta resonemang kan det innebära att biblioteket, om det anser sig besitta tillräckligt med vetande för att inte "behöva" Berättarministeriet, även har makten i denna relation, men huruvida detta är fallet i Södertälje är dock svårt att i denna undersökning avgöra säkert. Förhållandet måste oavsett skäl inte alltid se ut på samma sätt: Folkesson (2007) påpekar att maktrelationer är i ständig rörelse, och att man genom synliggörande av kompetenser och ökad förståelse för varandras mål kan förändra en asymmetrisk maktrelation. Det kan även ha spelat in att man i Södertälje har en lång tradition av skivrarverkstäder på somrarna, vilket ytterligare förstärker att man eventuellt inte anser att Berättarministeriet kan tillföra så mycket.

Johansen (2013) menar att när målet med samarbeten inte diskuteras i förväg kan detta leda till att konkurrens snarare än samarbete uppstår och just samspelets aspekter verkar inte ha diskuterats i varken Södertälje eller Husby. En informant från Södertälje uttrycker att "det är svårt att konkurrera med det här [rekvisitan och/eller det spännande i Berättarministeriet, min anm.] liksom, vi kan inte göra det så festligt riktigt" (intervju 2014), på tal om att Berättarministeriet har så mycket mer

rekvisita medan biblioteken "bara" har sina böcker. Detta kan ses som ett tecken på att det finns en sort känsla av konkurrens, men Berättarministeriets beskrivs av samma informant i nästa mening som ett potentiellt komplement till bibliotekets verksamhet, så några klara slutsatser kan inte dras utifrån endast detta uttalande.

Förhoppningar kring samarbete fanns i Södertälje, men informanterna berättar att det inte blivit så mycket samarbete som de hade hoppats på. Det utbyte av lokaler som inledningsvis diskuterades kom till intet, och förhållandet beskrivs av en intervjuperson som att det "blivit lite vi och de", och att dörren mellan de två verksamheterna är väldigt stängd.

De stängda dörrarna kan ha bidragit till att stereotypiseringar uppstått, vilket är en del av Folkessons yrkesdimension. Begreppet tas upp av Hansen (1999), och det är besläktat med "den andre" (Folkesson 2006). Ofta uppfattas "den andre" behöva förändras för att samarbete ska kunna uppstå. I fallet bibliotek och Berättarministeriet beskrivs de sistnämnda som väldigt styrda i sitt program, och detta ses som ett hinder. Stereotypiseringar behöver inte vara permanenta utan kan upphävas genom samspel, i vilket man upptäcker kompetenser (Folkesson 2007; Sandin 2011), men detta verkar alltså inte ha skett än. Huruvida det rör sig om stereotypiseringar eller om Berättarministeriet faktiskt är så pass styrda i sitt program som de uppfattas, är utifrån mitt material svårt att avgöra.

Ett exempel på något som ligger utanför min valda teori, men enligt mig kan kopplas till nyss nämnda tankar om Berättarministeriet som "den andre" är skillnaden i de rent fysiska förutsättningarna. I Husby ligger de två verksamheterna vägg i vägg, med bara någon meter mellan sina entrédörrar, och de delar även personalutrymmen. I Södertälje möts inte personalen från de två verksamheterna annat än i lunchrummet. När det inte finns naturliga mötesplatser vill jag mena att stereotypiseringar lättare uppstår, och tillåts bestå. I Södertälje ligger Berättarministeriet på andra sidan lokalen från barnavdelningen, och den av de två entréerna till biblioteket som vetter mot Berättarministeriet används vanligtvis inte av personalen. De fysiska avstånden är något som förvisso inte tas upp i intervjuvären, men det är något som känns tydligt när man vistas på de olika biblioteken.

Något som jag menar hör samman med det fysiska avståndet är tidsbristen, som tas upp av båda biblioteken som ett skäl till att samarbete är svårt att få till. Trots att Husby bibliotek har betydligt mycket mindre personal och därmed troligtvis än mindre tid över än Södertälje bibliotek, så har samarbetet där lyckats bättre. I min åsikt kan detta delvis härledas till det mindre fysiska avståndet i Husby: när man inte behöver ödsla tid på att söka upp någon utan sitter bredvid varandra i kontoret blir det lättare att diskutera problem och planera gemensamma aktiviteter. Både Danermark (2000) och Sandin (2011) tar upp tillräckliga resurser i form av exempelvis tid och personal som förutsättningar för att samarbete ska fungera.

Även personalomsättningen i Södertälje verkar ha bidragit till svårigheter att hitta ett fungerande samarbete, en uppfattning som får stöd av Danermark och Kullberg (1999). En av informanterna berättar hur svårt det är att bygga upp förtroende och ett samarbete när personalen byts ut, och att det tar tid att jobba in sig med nya personer. Betydelsen av de personliga relationerna framhävs även av Sandin (2011), som menar att samarbeten ofta drivs av eldsjälar och att god kontakt och kommunikation mellan de olika verksamheterna är en förutsättning för samarbete. Kommunikationsbrister tas även upp av informanter i Södertälje, men bristerna kopplas inte till enbart Berättarministeriet utan även biblioteket och ovan nämnda tidsbrist. I Husby har

Berättarministeriet endast funnits sedan 2013, och jag har inte lyckats få fram någon uppgift om hur personalomsättningen sett ut där.

I båda intervjuerna med Södertälje kom placeringen av Berättarministeriet vid just stadsbiblioteket upp, och informanterna frågar sig om det kanske hade varit bättre ifall de placerats i något av ytterområdena istället, där barnen faktiskt bor.

7.3 Hur uppfattar biblioteken sig själva, i förhållande till Berättarministeriet?

Under mina intervjuer dök frågan om bibliotekens roll och betydelse upp; detta trots att jag i mina intervjufrågor inte uttryckligen frågade om detta (se bilagor). I dessa intervjuer ställdes biblioteken ofta i kontrast till eller i jämförelse med en verksamhet som Berättarministeriet, som beskrivs som väldigt lik men samtidigt väldigt olik biblioteken.

En av intervjupersonerna beskriver den "offerroll" som biblioteken har en tendens att gå in i, där man väljer att tycka synd om sig själv för att man inte får uppmärksamhet för alla sina aktiviteter, istället för att "sparka tillbaka och våga marknadsföra sig". Detta kan eventuellt kopplas till en ansträngd budget där marknadsföring inte kan prioriteras, men det finns förmodligen fler förklaringar till denna offerroll. Just ordet "offerroll" används bara av en informant, men även i de övriga intervjuerna kommer bibliotekens självbild och självförtroende upp.

Flera informanter tar upp de skillnader i resurser som råder mellan dem själva och Berättarministeriet. De talar om hur "häftigt" och "spejsat" Berättarministeriet är, medan de själva "bara" har böcker att erbjuda, eller, som en informant uttrycker det, att man förväntas ta med ett rep hemifrån och vara nöjd med den rekvisitan, och en annan säger att det är svårt att konkurrera med det festliga som Berättarministeriet har, i alienbutiken och rekvisitan.

Samtliga informanter tror på biblioteken och deras betydelse, och de verkar alla säkra på sin egen kompetens. De ser dock organisatoriska och ekonomiska hinder för att biblioteken ska kunna fungera optimalt. En av informanterna säger att man behöver eldsjälur: "engagerade människor, inte bara på golvet utan även de som är över oss, chefer, att de har gehör, alltså att de hör oss och att vi säger vad som behövs och så att de lyssnar på det, att de är eldsjälur" (intervju 2014). Denna uppfattning får stöd i Sandin (2011), som menar att projekt ofta är väldigt personberoende, och drivs av just eldsjälur.

Funderingar kring bibliotekens betydelse i andras, kanske framför allt högre lednings, ögon, tas upp av flera informanter. Två intervjupersoner tar upp tankar kring att man från kommunernas sida inte verkar inse bibliotekens betydelse, när man skär ner på personal och ständigt minskar bibliotekens yta, i detta fall för att ge till Berättarministeriet men även av andra anledningar. I Husby kunde jag observera att biblioteket förlorat sitt enda fönster ut mot torget, vilket tydligen lett till att flera boende trott att biblioteket flyttat. Även Stefan Löfven (2013) trodde detta, men huruvida det kan härledas till det förlorade skyltfönstret eller ej är svårt att säga.

Biblioteken och deras arbete tas, enligt en informant, ofta för givna, och biblioteken är i sin tur dåliga på att tala om hur bra de är. Samma sak konstateras av Jakobsson och Tunerstedt som citeras av Rydsjö och Elf (2007). Författarna menar att biblioteken behöver bli bättre på att berätta hur bra och viktiga de är.

En informant beskriver hur man efter personalnedskärningar inte hinner möta ens de läsande barnen så som man hade önskat, eftersom man inte har tid, och frågar sig hur man då ska kunna nå de som inte läser självmant. Tidsbristen, som även nämns i tidigare avsnitt, understryks även av bl.a. Zorn (2002) och Hansson (2002). Även Sandin (2011) beskriver hur tids- och personalbrist försvårar det dagliga arbetet.

Bibliotekarier har en bred men ofta svårdefinierbar kompetens (Kåring Wagman 2008; Ohlsson 2013). Samma problem tas upp av Sandin (2011), som menar att det även inom den egna yrkesgruppen verkar vara svårt att klart definiera det egna uppdraget, vilket kan göra det svårt att se sin betydelse och roll i samarbete med andra. Johansen (2013) ställer sig frågande till vad bibliotekens professionella objekt är. I mina intervjuer finner jag dock en samstämmig bild av vad uppdraget kring läsfrämjande är: informanterna talar om att uppmuntra läsning och få barnen att upptäcka nya världar och få inblick i andras liv. Jag frågade förvisso inte om hela deras uppdrag utan fokuserade på just det läsfrämjande arbetet, men i just det avseendet mötte jag hög samstämmighet i svaren, informanterna emellan. Problemet verkar snarare ligga i att kommunicera detta utåt, och att få de som bestämmer att se det.

7.4 Slutsatser

Uppsatsens syfte var att utifrån teorier om samspel mellan olika yrkesgrupper undersöka förhållandet mellan biblioteken och Berättarministeriet. Jag ville även försöka utröna vad skillnaderna i relationen med Berättarministeriet på de två platserna kan bero på.

Efter att ha genomfört intervjuer och analyserat dessa kunde jag dra slutsatsen att det förekommer ett väldigt begränsat samarbete mellan de två verksamheterna, i både Husby och Södertälje. Detta trots att Berättarministeriet huserar i vad som tidigare var bibliotekens lokaler, och att det av politiker beskrivits som "en självklar del av biblioteket". Flera intervjupersoner har dessutom uppfattat det som att samarbete skulle ske.

Det som finns i form av samarbete är Bokslukardagarna. Dessa finns för närvarande endast på Husby bibliotek, och de innebär inte ett arbete tillsammans, utan har snarare formen av en överlämning från en verksamhet till en annan. Det förekommer även ett begränsat samarbete kring skolloven, men även dessa beskrivs som relativt uppdelade.

Folkessons teori om samspel visade vissa skillnader mellan de två biblioteken i legitimitetsdimensionen, där Berättarministeriet i Södertälje eventuellt inte fått reell legitimitet, i bibliotekets ögon. Det finns även spår av krockar i yrkesdimensionen i Södertälje, i vilken stereotypisering och förutfattade meningar om "den andre" uppstått, kanske delvis till följd av hög personalomsättning hos Berättarministeriet, där det blivit svårt att skapa ett hållbart förtroende och en utvecklad relation. Detta sägs dock med reservationer, eftersom jag inte kunnat intervjuar Berättarministeriet i Södertälje och få höra deras uppfattning.

Utöver detta finns skillnader mellan de två förhållandena i rent fysiska förutsättningar, vilka jag anser har spelat roll. Medan man i Husby delar personalutrymmen och har lokaler som ligger vägg i vägg, är avståndet i Södertälje avsevärt större och man har heller inte kontor på samma plats. Bristen på naturliga kontaktytor tror jag är en del av förklaringen till att samarbete inte uppstått. Detta kan även ha bidragit till att viss stereotypisering om den andra aktören fått fäste och levt kvar.

Alla intervjupersoner uttrycker dock att de skulle önska ett mer utvecklat samarbete, när resurserna i form av tid och personal finns. Intervjupersonerna ser deras verksamheter som både väldigt olika och väldigt lika, och deras olikheter ligger inte bara i organisation och resurser, utan även i fokus och arbets sätt. Målgruppen beskrivs dock av alla som samma, och de delar även vissa målsättningar, kring att uppmuntra läsning och att lyssna på barnen. Skrivarverksamhet finns redan på många bibliotek, och precis som Nilsson (2007) och Hofmann (2007) konstaterar i sina magisteruppsatser passar dessa väl in i folkbibliotekens uppdrag.

Vad gäller teorierna jag använt är jag nöjd med mitt val av Folkessons teori om samspel mellan olika yrkesgrupper. Mitt material var litet, men jag anser ändå mig ha fått fram exempel på de olika dimensioner som Folkesson tar upp. I en större undersökning med fler intervjuer hade dessa förmodligen framträtt tydligare, men dimensionerna hjälpte mig ändå att se vissa mönster i samspelet mellan de två verksamheterna. Att teorin använts tidigare för att beskriva andra förhållanden än de Folkesson ämnat den för, gjorde det samtidigt lättare för mig att se paralleller till mitt eget arbete.

Under analysarbetet upptäckte jag även faktorer kring samspelet som inte passade in i den valda teorin, t.ex. tidsaspekten och de rent fysiska förutsättningarna i biblioteket, men dessa är samtidigt saker som är lättare att upptäcka med blotta ögat.

Öglands taxonomi visade sig vara svårare att tillämpa. Taxonomin jag valde att använda mig av beskrev förhållanden mellan bibliotek och föreningsliv, vilket i efterhand inte passade helt och hållet. Berättarministeriet är inte en förening och mycket skiljer dem från dessa, vilket gjorde det svårt att beskriva förhållandet utifrån dessa förutsättningar, men eftersom Berättarministeriet är ett än så länge relativt ovanligt samverkansprojekt mellan kommun, näringsliv och den ideella sektorn finns det förmodligen ingen taxonomi som hade passat in fullständigt. Trots dessa problem var det användbart att till viss del kunna konkretisera samspelet, som ett komplement till Folkessons mer abstrakta teori.

Fler intervjuer hade troligtvis lett till mer utvecklade svar och större möjligheter till djupare analys. Med så få intervjuer uppfattade jag det som att informanterna, förståeligt nog, var ganska försiktiga i sina uttalanden, vilket försvårade analysen. En som avböjde intervju angav även det låga antalet som skäl, då hen inte ville vara en av så få informanter. Jag kände stundtals att jag fick en "polerad" variant av intervjupersonernas känslor, men något annat går inte heller att förvänta sig, när anonymiteten inte kan garanteras. Trots detta kan jag inte se hur det hade kunnat göras annorlunda: antalet möjliga informanter var från början begränsat och med de förutsättningar som rådde är jag nöjd med mitt val av metod, och kan inte heller se att någon annan metod hade varit möjlig.

Eftersom det för närvarande finns ett väldigt begränsat samarbete mellan biblioteken och Berättarministeriet, blir det här svårt att bekräfta de eventuella vinster med samarbete som presenteras i avsnitt 3.3. I Husby har dock besökssiffrorna ökat, enligt personalen delvis tack vare Berättarministeriet. Andra vinster skulle enligt tidigare forskning kunna bli en ökad arbetsglädje, ett bättre läsfrämjande och ett modernare bibliotek, men på grund av bristen på samarbete kan denna uppsats inte bekräfta dessa aspekter.

Tydligare är dock kopplingen till Danermarks studier om samverkan. Danermarks förutsättningar för samverkan visade sig vara relevanta även för min studie, och kan på så sätt bekräfta betydelsen

av de punkter han räknar upp som viktiga (se 3.4). Sandins lista överensstämmer till stor del med Danermarks, även om Sandin fokuserar på samarbete kring lässtimulerande projekt. Min egen studie har mynnat ut i följande förutsättningar som jag uppfattat krävs för ett lyckat samarbete. Dessa punkter har stora likheter med tidigare forskning, med vissa tillägg:

- att komma överens om samarbetets former och mål
- att från ledningens håll förankra samarbetet hos personal
- att man ges tillräckliga resurser i form av tid, personal och lokaler
- varaktighet i personalen
- möjligheter att mötas
- att synliggöra kompetenser

Den punkt som förefaller ha varit viktigast i dessa fall är, enligt mig, att man i projektet tidigt diskuterar hur samarbetet ska se ut, och sedan skapar förutsättningar i form av tid, lokaler och personal för att främja detta. Genom att formulera hur man vill att samarbetet ska se ut minskar man risken för framtida besvikelse, och man skapar samtidigt förutsättningar för ett symmetriskt samspel. De psykologiska faktorer som enligt Kühne spelar in vid samarbeten: "vilja/ovilja, kunskap/okunskap, generositet/missunnsamhet, öppenhet/slutenhet, hjälpsamhet/revirtänkande..." (1993, s. 232), ser jag snarare som aspekter av Folkessons dimensioner. Mina informanter uttrycker alla att de skulle vilja se mer samarbete, och de negativa faktorer som kan återfinnas i samspelet är till stor del ett resultat av andra brister, vilket även är Danermarks inställning till vad han kallar "myten om personkemi" (2000, s. 11-12).

Danermark och Kullberg (1999) nämner hög personalomsättning som ett hinder för samverkan, och jag menar att det är tydligt att personalen från samarbetande verksamheter behöver få tid på sig att "jobba in sig" med varandra, för att kunna skapa ett hållbart samarbete. En hög personalomsättning gör det svårt att få någon slags rutin på ett samarbete. Sandin (2011) tar upp personberoende, vilket är ytterligare en aspekt av personalfrågan.

Vidare måste de inblandade aktörerna mötas, för att undvika stereotypiseringar och förutfattade meningar. Genom detta kan man även synliggöra de olika kompetenserna, vilket gör att man kan få ut det mesta ur samarbetet. Denna aspekt tas upp av många tidigare studier (se t.ex. Sandin 2011; Folkesson 2007; Johansen 2013), och mina intervjuer bekräftar betydelsen av detta, men jag vill även poängtera betydelsen av att främja spontana möten, i den mån det är möjligt. I Husby möts personalen dagligen, vilket jag anser har påverkat samarbetet positivt. I fallet Berättarministeriet och biblioteken finns möjligheter att mötas naturligt, vilket torde vara idealiskt, då spontana funderingar och förslag kan tas upp på en gång. Detta minskar även problemet med tidsbristen något.

Biblioteken verkar stundtals lida av det en intervjuperson beskrev som en "offerroll" och en brist på såväl erkännande som uppskattning för sin verksamhet, vilket kanske blir än starkare när de sätts i kontrast till den uppmärksamhet och de resurser som Berättarministeriet fått. Detta får stöd i Kåring Wagners översikt av bibliotekaryrket, som konstaterar att bibliotekariernas breda och svårbeskrivna kompetens ofta leder till bristande respekt från omvärlden (2008). Detta kan, enligt mig, även bidra till att man känner sig "hotad" när andra aktörer tar över en del av problemformuleringen, i detta fall kring läsfrämjande. Biblioteken har länge delat problemformuleringsprivilegiet med skolan, och beskrivs av propositionen *Läsa för livet* som "de enskilt viktigaste aktörerna i det läsfrämjande arbetet" (Kulturdepartementet 2013, s. 11). Om man

accepterar Webers social closure-teori om att alla yrkesgrupper strävar efter högre status, skulle en "inkräktare" på det egna området ses som ett hot, som man därmed vill utestänga snarare än samarbeta med. Om så är fallet här är svårt att avgöra, då det skulle kräva mer djupgående forskning, men det är ett tänkvärt perspektiv på problemet, som vore intressant att undersöka vidare.

7.5 Förslag till fortsatt forskning

Flera intressanta frågor har kommit upp under mitt arbete. I denna uppsats blev det tyvärr endast bibliotekets perspektiv som kom fram, men det hade varit intressant att undersöka Berättarministeriets syn på de olika samarbeten de har, med bibliotek, skolor och eventuella andra aktörer. Eftersom Berättarministeriet är så pass nytt, vore det också intressant att se hur samarbetet mellan bibliotek och Berättarministeriet utvecklats om några år, när båda parter vant sig vid varandra och hittat eller inte hittat den optimala formen av samspel.

Eftersom jag använde mig av Öglands taxonomi för förhållanden mellan bibliotek och föreningsliv, vore det intressant att se t.ex. hur det fungerat i projektet Paus, i samarbete med idrottsföreningar. Något oväntat kom bibliotekets syn på sig själva i förhållande till andra aktörer upp i fler av intervjuerna, och detta vore intressant att utforska djupare, eftersom det i denna uppsats endast blev till en av tre forskningsfrågor.

Sammanfattning

Syftet med denna uppsats var att undersöka förhållandet mellan Berättarministeriet och biblioteken, samt varför detta föreföll skilja sig åt mellan Husby och Södertälje. Detta undersöktes utifrån tre frågeställningar: Hur ser förhållandet mellan Berättarministeriet och biblioteken ut? Vilka likheter och skillnader finns mellan de två biblioteken, som kan ha påverkat samspelet? Hur ser biblioteken på sig själva, i förhållande till Berättarministeriet?

Problembeskrivningen ringar in det jag vill undersöka, genom att placera frågan i ett större perspektiv, där bl.a. en sjunkande läsförståelse och bibliotekens uppdrag tas upp. På detta följer bakgrund om Berättarministeriet, Södertälje och Husby för att ge en förståelse för förutsättningar och nuvarande situation.

I kapitlet Tidigare forskning och litteratur presenteras forskning och studier som bedömts vara relevanta för uppsatsen. Folkbibliotekens uppdrag och dess roll för barn och unga tas upp, samt bibliotekaryrket utifrån ett professionsperspektiv. Här diskuteras även samarbete och de förutsättningar som krävs för att detta ska fungera, både inom och utanför bibliotek, där Danermarks (2000) och Sandins (2011) forskning varit viktig, precis som Rydsjö och Elf (2007).

På detta följer ett teorikapitel, i vilket jag presenterar de teorier jag har använt mig av för att analysera mitt material. Öglands taxonomi (2013) används för att ge en översiktlig och konkret bild av samspelet, och Folkessons (2007; 2004) teori om samspel mellan olika yrkesgrupper beskrivs utifrån yrkes-, legitimitets- och maktdimensioner. Folkessons teori kopplas till tidigare användningar i bibliotekskontexten av bl.a. Sandin (2011) och Johansen (2013).

Kapitlet om metod presenterar först allmänt metoden semistrukturerade intervjuer och fortsätter med min användning av dem, samt hur jag ställt mig till frågor om urval och etik vid intervjuer.

Resultat och analys behandlas i samma kapitel. Intervjuerna presenteras utifrån de teman jag hittat i intervjuvaren, och de analyseras samtidigt med hjälp av de valda teorierna.

I Diskussion och slutsatser diskuterar jag mina resultat i förhållande till tidigare forskning och söker besvara mina egna forskningsfrågor. Detta kapitel innehåller även reflektioner kring metod och teori, samt de slutsatser jag kunnat dra av mitt arbete. Avslutningsvis ges förslag till fortsatt forskning, som jag blivit nyfiken på under processen.

Uppsatsen visar att Berättarministeriet är långt ifrån "en självklar del av biblioteket", men samtidigt finns det från alla intervjuade en önskan om ett mer utvecklat samarbete, och från bibliotekens håll anser man att det är väldigt positivt att fler arbetar med barn och ungas läsande och skrivande.

I Husby finns ett återkommande samarbete i Bokslukardagar och teman kring skollov, medan endast det sistnämnda existerar i Södertälje. Dessa samarbeten innebär dock de facto väldigt lite samarbete, utan präglas, såvitt jag kunnat utröna, mer av en överlämning från en verksamhet till en annan.

Folkessons teorier visade att det kan finnas brister i samtliga av dimensionerna. Berättarministeriet i Södertälje verkar inte ha uppnått reell legitimitet, vilket i Husby kan ha erövrats genom ökade besökssiffror och utlån. I Södertälje har det varit en relativt stängd dörr mellan de två

verksamheterna, vilket kan ha låtit stereotypiseringar uppstå och bestå.

Andra skäl till att samarbete uteblivit i Södertälje anser jag vara bl.a. rent fysiska förutsättningar i lokalen och en hög personalomsättning som gjort det svårt att bygga upp relationer. För att ett samarbete ska kunna uppstå behöver de inblandande ges möjligheter att mötas. Man måste också gemensamt diskutera vad man vill ha ut av samarbetet och hur man ska kunna utnyttja respektive grupps kompetenser på bästa sätt.

Båda samspelet bedöms hamna långt ner på Öglands taxonomi, men detta betyder inte nödvändigtvis att man misslyckats, utan kanske snarare att man från såväl bibliotekens som Berättarministeriets sida inte tydligt nog förmedlat vad man vill ha ut av förhållandet. Biblioteken ses av alla informanter som viktiga i det läsfrämjande arbetet, men intervjuvaren visar även på den tids- och personalbrist som biblioteken lider av, vilken delvis förhindrat ett mer utvecklat samarbete med Berättarministeriet i såväl Husby som Södertälje. Biblioteken ser sig ibland som tagna för givet, vilket ytterligare förstärks av att både lokaler och personalstyrka minskar. Detta framträder kanske ännu tydligare i kontrasten till Berättarministeriet och liknande verksamheter, som har resurser och får uppmärksamhet som vida överstiger bibliotekens. För att biblioteken ska kunna uppfylla sitt läsfrämjande uppdrag - både på egen hand och i samarbete med andra aktörer - krävs engagerade människor i såväl ledning som på golvet, som alla förstår bibliotekens betydelse och potential.

Referenser

Opublicerade källor

Intervju S1, oktober 2014
Intervju S2, oktober 2014
Intervju H1, oktober 2014
Intervju H2, oktober 2014
Intervju BM, oktober 2014

Samtliga utskrifter och inspelningar av intervjuer finns i författarens ägo

Nolin, Jan (2013). *Qualitative research traditions* [PowerPoint-presentation] Borås: Borås högskola

Publicerade källor

826 National (2014)
<http://826national.org> [2014-05-17]

Back, Les et al. (2013). Husby-kommission krävs för djup analys. *Svenska Dagbladet*, Brännpunkt, 2013-06-01
http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/husby-kommission-kravs-for-djup-analys_8230682.svd
[2014-11-05]

Bergoffen, Debra (2014). Simone de Beauvoir. *Stanford Encyclopedia of Philosophy*
<http://plato.stanford.edu/entries/beauvoir/#toc> [2014-11-10]

Berättarministeriet (2011). *Berättarministeriet öppnar i Södertälje*, pressmeddelande 2011-11-16

Berättarministeriet (2013). *Berättarministeriet öppnar i Järva och Husby bibliotek återinvigs*, pressmeddelande 2013-03-26

Biblioteken i Södertälje (u.å). *Om biblioteken i Södertälje kommun*
<http://bibliotek.sodertalje.se/web/arena/om-biblioteken> [2014-11-12]

Brodén, Daniel (2013). *Kulturvanor i Sverige 1986-2012, SOM-rapport 2013:16*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet

Bryman, Alan (1997). *Kvantitet och kvalitet i samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur

Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder. 2.*, [rev.] uppl. Malmö: Liber

Carlgren, Ingrid & Marton, Ference (2000). *Lärare av i morgon*. Stockholm: Lärarförbundets förlag

Danermark, Berth (2000). *Samverkan - himmel eller helvete?: [en bok om den svåra konsten att samverka]*. Stockholm: Gothia

- Danermark, Berth & Kullberg, Christian (1999). *Samverkan: välfärdsstatens nya arbetsform*. Lund: Studentlitteratur
- Day, Elizabeth (2012). Roddy Doyle: The joy of teaching children to write, *The Guardian/The Observer* 2012-03-11
<http://www.theguardian.com/books/2012/mar/11/roddy-doyle-fighting-words-project> [2014-11-08]
- Denscombe, Martyn (2004). *Forskningens grundregler: samhällsforskarens handbok i tio punkter*. Lund: Studentlitteratur
- Ekots lördagsintervju* (2013). Stefan Löfven, varför brinner Husby? [radioprogram]. Sveriges radio, P1, 25 maj.
- Folkesson, Lena (2004). Samspel mellan lärare och skolbibliotekarier. I Ullström, Margaretha (red.) *Sök för att lära: om lärande, informationssökning och bibliotek*. Lund: Bibliotekstjänst
- Folkesson, Lena (2007). Samspel mellan lärare och bibliotekspersonal. I Alexandersson, Mikael (2007). *Textflytt och sök slump: informationssökning via skolbibliotek*. 2., rev. uppl. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling
- Hansen, Monica (1999). *Yrkeskulturer i möte: läraren, fritidspedagogen och samverkan*. Diss. Göteborg : Univ.
- Hansson, Johanna (2002). *Inköpsstöd till folk- och skolbibliotek 1997-2001*. Stencil inom Statens kulturråd
- Hofmann, Andrea (2007). "En extra grej på biblioteket" - *Skrivarverksamhet på folkbibliotek*. Borås: Borås högskola
- Höglund, Lars (2012). Bokläsning i skiftet mellan traditionella och digitala medier. I Carlsson, Ulla & Johannisson, Jenny (red.) *Läsarnas marknad, marknadens läsare: en forskningsantologi* (SOU 2012:10) Stockholm: Fritzes. s. 45-82
- Johansen, Marie (2013). *Rinkeby bibliotek adopterar en författare 2010-2011: ett lässtimulerande projekt som syftar till samverkan och barns delaktighet : projektrapport och utvärdering*. Stockholm: Regionbibliotek Stockholm
- Kühne, Brigitte (1993). *Biblioteket - skolans hjärna?: skolbiblioteket som resurs i det undersökande arbetssättet på grundskolan*. Diss. Lund : Univ.
- Kulturdepartementet (2013). *Läsa för livet* (Regeringens proposition 2013/14:3. Stockholm: Regeringskansliet
- Kulturdepartementet (2013). *Barn och unga prioriteras i ny bibliotekslag*, pressmeddelande 2013-04-23
- Kungliga biblioteket (2014). *Bibliotek 2013*. Stockholm: Kungliga biblioteket

- Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Kåring Wagman, Anna (2008). *Bibliotekarien och professionen* [Elektronisk resurs] : en forskningsöversikt.
<http://www.biblioteksforeningen.org/wp-content/uploads/2011/08/Professionen2.pdf>
- Limberg, Louise & Folkesson, Lena (2006). *Undervisning i informationssökning: slutrapport från projektet Informationssökning, didaktik och lärande (IDOL)*. Borås: Valfrid
- Mellander Rönn, Fredrika, Sundström, Lisa & Andersson, Christina (2006). *Södertäljes stadskärna* (rapport 2006:11) Södertälje: Stockholms läns museum
- Michnik, Katarina & Rydsjö, Kerstin (2012). *Samarbete mellan bibliotek och BVC/barnhälsovård i Sverige: kartläggning och nuläge*
http://www.regionhalland.se/PageFiles/50106/Samarbete_Bibliotek_BVC.pdf [2014-11-03]
- Ministry of Stories (2014). *About the MoS*.
<http://www.ministryofstories.org/#about-the-mos> [2014-11-05]
- Nilsson, Emma (2007). *Barn och ungdomar skriver - en undersökning av skrivareverksamheter*. Magisteruppsats, Bibliotekshögskolan, Högskolan i Borås: Högskolan
- Nolin, Jan (2008). *In search of a new theory of professions*. Borås: Högskolan i Borås
- Olofsson Liljedahl, Erika & Johanna Tagesson (2006). *Tradition, förändring och splittring. En diskursanalytisk studie av bibliotekariers yrkesidentitet*. Magisteruppsats, Lunds universitet. Lund: Lunds universitet
- Ohlsson, Richard (2013). *Bibliotekariestereotypen i populärkulturen*. Lund: BTJ förlag
- Persson, Annika (2014) Satsning lyfter besökssiffror, *Biblioteksbladet*, 3 juni
<http://biblioteksbladet.se/2014/06/03/satsning-lyfter-besokssiffror/> [2014-11-11]
- Rosén, Monica (2012). Förändringar i läsvanor och läsförmåga bland 9- till 10-åringar: Resultat från internationella studier. I Carlsson, Ulla & Johannisson, Jenny (red.) *Läsarnas marknad, marknadens läsare: en forskningsantologi* (SOU 2012:10) Stockholm: Fritzes. s. 111-141
- Rydsjö, Kerstin, Hultgren, Frances & Limberg, Louise (red.) (2010). *Barnet, platsen, tiden: teorier och forskning i barnbibliotekets omvärld*. Stockholm: Regionbibliotek Stockholm
- Rydsjö, Kerstin & Elf, AnnaCarin (2007). *Studier av barn- och ungdomsbibliotek: en kunskapsöversikt*. Stockholm: Regionbibliotek Stockholm
- Sandin, Amira Sofie (2011). *Barnbibliotek och lässtimulans: delaktighet, förhållningssätt, samarbete*. Stockholm: Regionbibliotek Stockholm
- SFS 2013:801. *Bibliotekslag*. Stockholm: Kulturdepartementet.

Sjöstedt, Madeleine (2013). Nyrenoverade bibliotekslokaler och unikt samarbete med Berättarministeriet, *Madeleine Sjöstedts blogg*. 26 mars
<http://madeleinesjostedt.wordpress.com/2013/03/26/nyrenoverade-bibliotekslokaler-och-unikt-samarbete-med-berattarministeriet/> [2014-11-11]

Litteraturutredningen (2012). *Läsandets kultur: slutbetänkande* (SOU 2012:65) Stockholm: Kulturdepartementet

Svensson, Ann-Katrin & Ögland, Malin (2014). *Läsfrämjande samarbete i Mölndal [Elektronisk resurs] : litteraturprofil i biblioteks- och förskoleverksamhet*. Mölndal: Mölndals stad
<http://bibliotek.molndal.se/web/arena/litteraturprofilforskolor>

Södertälje kommun (u.å). *Faktafolder om Södertälje kommun* [broschyr]
http://www.sodertalje.se/mainupload/dokument/Kommun%20o%20demokrati/Om%20S%C3%B6dert%C3%A4lje/faktabroschyrer2013/Sk_facts_std_2014_sve_webb.pdf

Weibull, Hedvig (2014). Husby bibliotek dubblerade besöken - går mot trenden. *SVT*, 25 juli
<http://www.svt.se/kultur/bok/husby-bibliotek-dubblerade-besoken-mot-trenden> [2014-11-11]

Zorn, Henriette (2002). *Grädde på moset eller ett lidande? Om det statliga inköpsstödet till barn- och ungdomslitteratur i tre kommuner*. Stencil inom Statens Kulturråd

Ögland, Malin (2013). *Taxonomier: verktyg för biblioteksutveckling*. Stockholm: Regionbibliotek Stockholm

Bilaga 1

Intervjuguide: biblioteken

Allmänna frågor

Vad heter du?

Vad har du för utbildning?

Vad har du för nuvarande befattning?

Hur länge har du jobbat här?

Samarbete:

Vad fick du, i ett initialt skede, för uppfattning om Berättarministeriet?

Vad fick du, i ett initialt skede, för uppfattning om framtida förhållande/samarbete med Berättarministeriet?

Hur har förhållandet sett ut? (lokaler, samarbete, aktiviteter, gemensamma utrymmen...)
(Har det förändrats över tid?)

Har det fallit ut som du förväntade dig?

Hade du hellre sett mer eller mindre samarbete mellan bibliotek och Berättarministeriet?
Varför?

När samarbete uppstått, har detta varit på bibliotekets eller Berättarministeriets initiativ?

Tror du att det hade funnits något att vinna på ett förändrat (mer/mindre) samarbete mellan er?

Profession:

Vad anser du om Berättarministeriets verksamhet? Känner du till den? Likheter/skillnader med bibliotekets läsfrämjande verksamhet?

Vad tror du behövs för att kunna arbeta läsfrämjande? (utbildning? entusiasm?)

Hur uppfattar du Berättarministeriets anställdas kompetens inom läsfrämjande?

Vad har ni för mål med er läsfrämjande verksamhet? Uppfattar du att Berättarministeriet och biblioteket har samma mål?

Har du något annat du vill ta upp?

Bilaga 2

Intervjuguide: Berättarministeriet

Allmänna frågor

Vad heter du?

Vad har du för utbildning?

Vad har du för nuvarande befattning?

Hur länge har du jobbat här?

Samarbete

Hade du, i ett initialt skede, någon uppfattning om hur förhållandet med biblioteket skulle se ut?

Hur har förhållandet sett ut?

(Har det förändrats över tid?)

Har det fallit ut som du förväntade dig?

Hade du hellre sett mer eller mindre samarbete mellan Berättarministeriet och biblioteket?

Varför?

När samarbete uppstått, har detta varit på bibliotekets eller Berättarministeriets initiativ?

Tror du att det finns något att vinna på ett förändrat (ökat/minskat) samarbete mellan er?

Profession

Vad anser du om bibliotekets läsfrämjande verksamhet för barn och unga?

(Känner du till den? Likheter/skillnader med bibliotekets verksamhet?)

Vad tror du behövs för att kunna arbeta läsfrämjande? (utbildning? entusiasm?)

Vad har ni för mål med er läsfrämjande verksamhet? Uppfattar du att Berättarministeriet och biblioteket har samma mål?

Har du något annat du vill ta upp?